

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climare

87

Anul 8

octombrie-noiembrie
decembrie 2015

Director fondator:
Ion Iancu Vale

Director editor:
Gheorghe-Valerică
Cimpoca

literare

Revistă literară și de cultură românească
Fondată: mai 2007

SĂRBĂTORI FERICITE

"La Mulți Ani!"

Pieter Bruegel cel Tânăr - peisaj de iarnă

Climate literare

Semnează în acest număr

Serghei Esenin	pg 3
Aliona Munteanu	pg 4
Al. Florin Țene	pg 7
Daniel Reinaud	pg 9
Gheorghe Marin Neguțu	pg 11
Octavian D. Curpaș	pg 12
Al. Francisc	pg 13
Paul Leibovici	pg 14
Ștefan Lucian Murașanu	pg 16
Vilia Banța	pg 20
Constantin T. Ciubotaru	pg 21
Nicolae Văluțeanu Sârbu	pg 22
Boris Marian Behr	pg 23
Melania Cuc	pg 24
Diana Florina Cosmin	pg 25
Maxim(e)orum	pg 27
George Terziu	pg 28
Corin Bianu	pg 29
Magdalena Albu	pg 31
Elena Buica	pg 36
Dorel Shor	pg 37
Ion Iancu Vale	pg 38

Cu ocazia Crăciunului, a Anului Nou și a celorlalte Sărbători de iarnă, urăm tuturor cititorilor, susținătorilor și colaboratorilor nostru Sărbători fericite, și un An Nou cu bucurii, succese, liniște și pace. La Mulți Ani.

Mulțumim, cu gratitudine, Consiliului Director al C.A.R.P. „Speranța” din Pucioasa, pentru sprijinul, vital, acordat în vederea apariției acestui număr al revistei noastre.

Climate literare

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI
RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022)

Adresa redacției principale:

Telefoane: 0722 702578

Târgoviște OP 1-CP 14

E-mail: ioniancuvale@yahoo.com

web site: <http://climate.litere.ro>

Redactor șef: Ion Iancu Vale

**Colegiul redacțional: Grigore Grigore,
Gheorghe Palel, Romulus Gandy Georgescu, Emil
Stănescu, Florea Turiac, Lucian Constantin**

Fondatori:

**Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan**

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Eugen Axinte, Iulia Barcaroiu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Mircea Constantinescu, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, Eugen Evu, George Filip, Eugen Florea, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Maximca Grasu, Mirel Horodi, Djamal Mahmud, Alexandru Manafu, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, Emil Persa, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Delia Stăniloiu, Victor Sterom, Al. Florin Țene, Ioan Țepelea, Baki Ymeri, Raquel Weizman.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Revistă editată de Societatea Cultural-Istorică „ARM” Târgoviște ISSN 1843-035x
Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni
Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu

Sergei Esenin
(n.3 oct.1895 - d.28 dec.1925)

Mi s-a urat la vatra mea

*Mi s-a urat la vatra mea,
Tânjind prin hrișcă și secară.
Natalul prag îl voi lăsa
Și-am să pornesc, tâlhar, prin țară.
Pe-amiaza bala de pe lac,
În vreo coliba neștiută,
Un prieten, lama de tureac,
C-un ochi la mine, o să-și ascută.*

*Când soarele pe drumul strâmt,
Va-ntinde-o pânză ca de ceară,
Acea-al cărei nume-l cânt,
O sa mă dea pe ușa-afară.
Și-acasă iar am să revin
Și flăcări noi vor linge zgura
Și-ntr-un crepuscul de venin,
Am să mă spânzur cu centura...*

Nu regret, nu mă jelesc, nu strig

*Nu regret, nu mă jelesc, nu strig,
Toate trec ca floarea spulberată.
Veștejit de-al toamnei mele frig
Nu voi mai fi tânăr niciodată.*

*N-ai să mai zvâcnești ca pân-acum
Inima răcită prea devreme
S-o pornesc din nou la drum
Stamba luncii n-o să mă mai cheme.*

*Dor de ducă! Tot mai rar, mai rar,
Pui pe buze flacăra pornirii
Și pierdutul prospețimii iar
Cu vioiul clocot al simțirii!*

*În dorinți încep zgârcit să fiu,
Te-am trăit sau te-am visat doar viața?
Parcă pe un cal trandafirii
Vesel galopai de dimineață.*

*Toți suntem vremelnici pentru veci
Rar ning fragii frunzele deșarte...
Bindecuvântat să fie deci
Că trăiesc și că mă duc spre moarte.*

Focul vânat

*Focul vânat e gonit de vânt,
Zările-au uitat să mă mai doară...
De iubire-ntăia oară cânt,
La scandal renunț întâia oară.
Am fost crâng păraginit pe loc,
La femei și vodcă dam năvală.
Nu-mi mai place azi să beau, să joc,
Să-mi pierd viața fără socoteală.*

*E de-ajuns să te privesc tăcut,
Să-ți văd ochii plini de tot înaltul,
Ca uitând întregul tău trecut,
Tu să nu mai poți pleca la altul
Tu - mers gingaș, tu, surâsul meu,
Dac-ai ști, cu inima-i pustie,
Cum poate iubi un derbedeu
Și cât poate de supus să-ți fie.
Cârciumile le-aș uita pe veci,
N-aș mai ști nici versul ce înseamnă,
De-aș atinge aceste brațe reci
Și-al tău păr ca floarea cea de toamnă.*

*Veșnic te-aș urma pe-acest pământ,
Depărtarea mi-ar părea ușoară...
De iubire-ntăia oară cânt,
La scandal renunț întâia oară.
Nu regret, nu mă jelesc, nu strig.
Toate trec ca floarea spulberată.
Veștejit de-al toamnei mele frig
Nu voi mai fi tânăr niciodată.
N-ai să mai zvâcnești ca pân-acum
Inima răcită prea devreme.
S-o pornesc desculț din nou la drum,
Stamba luncii n-o să mă mai cheme.*

*Dor de duca! Tot mai rar, mai rar,
Pui pe buze flacăra pornirii.
O! Pierdutul prospețimii iar
Cu vioiul clocot al simțirii!
În dorinți încep zgârcit să fiu,
Te-am trăit sau te-am visat doar, viață?
Parcă pe un cal trandafirii
Vesel galopai de dimineață.
Toți suntem vremelnici pentru veci,
Rar ning fragii frunzele deșarte...
Bindecuvântat să fie deci
Că trăiesc și să mă duc spre moarte.*

Ah, voi sănii, sănii!

*Ah, voi sănii, sănii! Și voi cai, voi cai!
Numai dracul va scornit, mișelul!
Peste stepa-n goană cu alai,
Râde pân' la lacrimi clopoțelul.*

*Pretutindeni, prin pustiuri reci
Luna nu-i, nici glas de câini, nici ceață.
Încă n-am îmbătrânit pe veci,
Hai, dă-ți suflet, viața mea-nărăzneață.*

*Cîntă-n spargul nopții, vizitiu,
Te-nsoțesc de vrei, dar cu tristețe,
Despre ochii umezi care-i știu
Și despre voioasa-mi tinerețe.*

*Pălăria mi-o pleoșteam ades,
Puneam calul între hlube late,
M-așezam pe-un braț de fân ales,
Și pe urmă, ține-te, măi frate!*

*Cum mă mai împăunam, zburând!
Și-n tăcerea nopților stufoase,
Gureșă-mi harmonică oricând
Sucea capul fetelor frumoase.*

*...Totu-i dus. Fugarul a pierit.
S-a schimbat și părul meu și glasul.
De prea mult voios pălăvrăgit
Și-a pierdut harmonica mea glasul.*

*Sufletul mi-i totuși plin de rost,
Gerul și zăpada-mi sălta țelul,
Fiindcă peste toate câte-au fost
Râde pân' la lacrimi clopoțelul.*

GÂNDIREA FILOZOFICĂ EUROPEANĂ DESPRE SPAȚIUL SLAV

N. Danilevski despre Rusia și Occident; O. Spengler despre „Apusul Europei”;

V. Shubart despre idealul slav în „Europa și sufletul Asiei”;

N. Berdiaev despre criza culturii moderne; I. Ilin despre fundamentele culturii creștine;

E. Cioran și Yanko Yanev despre relația Orient-Occident.

Aliona MUNTEANU

Lucrarea de față scoate în evidență o parte dintre concepțiile filozofilor europeni și emigranți despre relația dintre spațiul slav și Occident. Lucrările autorilor: N. Danilevski, O. Spengler, V. Shubart, N. Berdiaev, I. Ilin, E. Cioran, Y. Yanev, N. Crainic ne vorbesc despre rolul Rusiei, caracterul mesianic al acesteia, diferențele dintre occidentali și slavi, problemele omului modern și dispariția treptată a spiritualității, dezvoltarea artificială și forțată a Rusiei, nevoia primordială a educării poporului rus în spiritul caracterului național spiritual. N. Danilevski critică inteligența rusă care este atrasă de Occident, nesimțind identitatea lumii slave, preocupați fiind de credințele inteligenței europene; O. Spengler reliefează faptul că mult disputata criză a culturii occidentale constă în schimbarea valorilor odată cu apariția în

Occident a nihilismului; V. Shubart scrie despre menirea Rusiei de a recupera sufletul omului - anume Rusia deține acele forțe pe care Europa le-a irosit sau le-a autodistrus; Yanko Yanev considera spațiul slav - spațiu ales de Dumnezeu care se deosebește în mod radical de Occident; N. Crainic accentuează că Rusia, sub influența curentului de occidentalizare a urmat un fenomen de pseudo-morfoză; N. Berdiaev vrea să ne aducă la cunoștință că Rusia este un teren nevalorificat pe care trebuie să se construiască o cultură și o civilizație occidentală, iar I. Ilin ne enumeră căile adevărate care duc la renașterea Rusiei.

Scrisă în 1869, lucrarea lui N. Danilevski, „Rusia și Europa”, a dat naștere unor discuții aprinse în legătură cu aceasta. Autorul emite bine cunoscuta teorie a tipurilor cultural-istorice, împărțind popoarele în două categorii: popoare neistorice, care reprezintă laturi moarte pentru dezvoltarea societății, și popoarele istorice, care sunt în măsură să formeze tipuri cultural-istorice originale. Conform scriitorului, din ultima categorie fac parte 13 civilizații din întreaga istorie (egipteană, asiro-babiloniană, evreiască, grecească, romană ș.a) care au fost create printr-o îmbinare specifică a patru elemente fundamentare (religios, cultural, politic și social-economic). O parte dintre aceste civilizații și-au încheiat existența, iar altele se găsesc într-una dintre

etapele sale de dezvoltare. Rusia, în concepția lui Danilevski, ar avea rolul de a forma tipul cultural-istoric al popoarelor slave. Orice tip cultural-istoric are patru etape de dezvoltare (excepție face cazul în care nu dispăre printr-o moarte violentă): etapa inconștientă sau nivelul materialului etnografic, etapa constituirii statale, etapa înfloririi civilizației și etapa degradării acestuia, semnificând în același timp stadiile apariției, dezvoltării și decăderii elitei (clasei guvernamentale). Cultura slavă se află încă în perioada de formare. Danilevski scrie că nu este absolut obligatoriu ca toate statele și popoarele să parcurgă în drumul său de dezvoltare aceleași etape, precum iobăgia, feudalismul, capitalismul ș.a.

În cartea sa, Danilevski nu scrie despre criza culturii europene, acest aspect nu pare să-l preocupe. El mai degrabă suferă din cauza faptului că inteligența rusă este atrasă de Occident, nesimțind identitatea lumii slave preocupați fiind de credințele inteligenței europene, care ar reprezenta, după părerea lor, forța salvatoare a întregii culturi europene. V. Zenkovski scrie că „Danilevski luptă împotriva acestei conștiințe bolnave; în aceasta constă patosul primordial al cărții sale și prin acest lucru el a fost și va rămâne drag tuturor celor care trăiesc cu aceeași intuiție și convingere în identitatea culturii ruse”. În ceea ce constă relațiile dintre Rusia și

Occident, Danilevski scrie că: „Europa nu numai că ne este nouă străină, dar ne este și ostilă, interesele ei nu numai că nu pot fi și interesele noastre, însă în majoritatea cazurilor sunt direct opuse lor... Dacă este imposibil și dăunător să ne îndepărtăm de treburile europene, atunci destul de probabil, va fi util și chiar necesar să privim întotdeauna și continuu aceste chestiuni din punctul nostru de vedere specific rusesc.” Acesta este motivul pentru care Dostoievski a numit lucrarea autorului „Cartea de căpătâi a fiecărui rus” («настойной книгой каждого русского»). Prin urmare, Europa de Vest este ostilă Rusiei și slavenismului, de aceea este necesară construirea unei solidarități ale popoarelor slave împotriva tendințelor Occidentului de a distruge, supune sau de a asimila pe slavi.

După părerea lui I. Ilin, nu există în Occident o carte asemănătoare cu cea al lui V. Shubart despre Rusia în ceea ce privește simpatia sinceră pentru poporul rus. Lucrarea „Europa și sufletul Asiei” este considerată a fi obiectivă întrucât nu a fost scrisă de un rus, ci de un străin care a văzut lucrurile detașat, neimplicat. V. Shubart scrie despre caracterul mesianic al omului, trăsătură în care s-au regăsit rușii citind cartea lui, prezicându-le astfel un viitor promițător, ceea ce le conferă rușilor o anumită emoție și bucurie că se scrie despre ei cu simpatie și dragoste și nu cu ură și dispreț. V. Shubart scrie că „Occidentul a dăruit omenirii cele mai sofisticate tehnologii, forme de guvernământ și de comunicație, însă a lăsat-o fără de suflet. Menirea Rusiei este de a recupera sufletul omului. Anume Rusia deține acele forțe pe care Europa le-a irosit sau le-a autodistrus... Rusia este unicul stat capabil să salveze Europa... Rusul deține (...) acele premise spirituale

care nu pot fi găsite astăzi la nici unul dintre popoarele europene... Shubart este de părere că „rușii dețin cea mai profundă în esență și atotcuprinzătoare idee națională - ideea mântuirii umanității. Într-un mod similar, Yanko Yanev considera spațiul slav - spațiu ales de Dumnezeu care se deosebește în mod radical de Occident. Ca și V. Shubart și I. Ilin, Yanko Yanev simte o mare dragoste și respect pentru spațiul rus, amintind de slavofiliști, tradiționaliștii culturii rusești. El consideră că Rusia reprezintă ceva cu totul deosebit de Europa, o deosebire superioară a Rusiei față de Occident. La toți cei amintiți se remarcă iubirea față de slavism, față de rasa slavă, pasiunea pentru geniul slav. Astfel, Rusia cuprinde în sine toate posibilitățile unei dezvoltări de cultură epocală, cultură care în cele din urmă va putea prin ea însăși să cucerească Europa întreagă. Kirievski care este unul dintre întemeietorii slavofilismului precizează câteva dintre cele mai importante deosebiri dintre Rusia și Occident: „În Occident domină știința, în Rusia domină credința. În Occident domină critica, în Rusia domină tradiția. În Occident domină Biserica romano-catolică și protestantismul, în Rusia domină Biserica ortodoxă... Catholicismul caută să înțeleagă cu rațiunea conținutul revelației, adevărul ei absolut. Spre deosebire de catholicism, ortodoxismul caută să înțeleagă absolutul adevărului revelat nu prin rațiune, ci prin directă pătrundere mistică.” Prin aceasta s-ar rezuma una dintre marile diferențe dintre cele două lumi. „Pentru Kirievski, cultura occidentală reprezintă ceva iremediabil corupt.” Deci, raționalismul Bisericii occidentale se bazează pe scolastică. Iar „din scolastică, după Kirievski, se trage marele rău care zace la baza culturii europene”. Omul occidental, catolic este condus de raționalismul scolastic,

spre deosebire de „omul ortodox care cugetă în mod pasiv, prin mistică, prin credința adevărului absolut”. Se poate observa că în timp ce occidentalii privesc Răsăritul față de Occident sub raportul civilizației materialiste, slavofilii privesc acest raport în special din punct de vedere religios. Pentru adepții slavofilismului, Occidentul va apărea întotdeauna sub forma creștinismului alterat și deteriorat.

În ceea ce constă perioadele de evoluție a unei culturi, O. Spengler se apropie de concepțiile lui N. Danilevski. O. Spengler scrie că „Fiecare cultură urmează etapele de creștere asemenea omului. Fiecare are copilăria sa, tinerețea sa, maturitatea și bătrânețea sa.” Însă referitor la acea criză despre care s-a vorbit și s-a scris foarte mult, criza culturii occidentale, Spengler este de părere că aceasta constă în schimbarea valorilor odată cu apariția în Occident a nihilismului, a negativității care s-a răspândit și în rândurile maselor, contestând vechile valori, criticându-le și respingându-le. Promotori ai acestor noi valori au fost: Jean-Jacques Rousseau, Schopenhauer, Hebbel, Wagner, Nietzsche, Ibsen, Strindberg, E. Cioran etc. În felul acesta, raționalismul rece a luat locul spiritualității, teoretizarea a luat locul trăirilor, iar individualismul a luat locul colectivității. A avut loc o subordonare a valorilor spirituale față de cele materiale, o inversare a raportului firesc dintre mijloace și scopuri. Universul uman devine exteriorizat și nu interiorizat, axat pe autocunoaștere directă. Există o tindere vădită a omului spre domeniul tehnic, îndepărtându-se tot mai mult de aspirațiile interioare și trăirile autentice. Personalitatea omului încet, încet se pierde, intrând în comun și urmând gloata precum un robot.

Atitudinile, comportamentele și acțiunile devin standarde pentru toți. Omul nu își mai pune întrebări despre sensul vieții, nu mai are tendințe de meditație. Viața se ocupă astfel de aparențe și nu de profunzimi, întrucât a rămas fără suflet. Mentea a pus stăpânire pe suflet. Acest lucru îl spune și N. Berdiaev. Cunoașterea științifică și modernizarea lucrează în felul acesta împotriva omului prin efectele sale negative asupra naturalului. Francois Rabelais îl avertizează pe omul modern că „știința fără conștiință este ruina sufletului”.

Făcând o analogie a culturii cu anotimpurile ciclice: primăvara, reprezentând nașterea, vara - tinerețea, toamna - maturitatea și iarna - bătrânețea/moartea, O. Spengler a identificat opt culturi care se deosebesc prin stilul său propriu față de celelalte culturi. Acestea sunt: cultura egipteană, greco-romană, chineză, babiloniană, indiană, arabă și cea vestică, care au parcurs un ciclu de viață identic. Cultura este definită la Spengler ca un organism, iar istoria universală nu este altceva decât biografia ei generală.

Nichifor Crainic scrie, făcând referire la filozofia lui O. Spengler, că toate țările vestice dezvoltate au urmat o transformare normală. „O morfoză naturală, o morfoză adevărată se petrece în țările în care cultura și civilizația se dezvoltă organic și simultan, cum ar fi Franța. Dar un fenomen de pseudo-morfoză, de dezvoltare artificială, nu-l putem observa decât în aceste țări înapoiate sub anumite raporturi, care totuși, la un moment dat, vor să se pună brusc la punct, la nivel european”. Prin urmare, Rusia, sub influența curentului de occidentalizare a urmat un fenomen de pseudo-morfoză (să ne amintim de creștinarea forțată din anul 988).

Conform filozofiei lui

Ceadaev, Rusia este un teren nevalorificat pe care trebuie să se construiască o cultură și o civilizație occidentală. Iar aceasta cultură și civilizație occidentală „trebuie căutată în formele de viață universală ale occidentalismului”. Ceadaev e de părere că ortodoxismul bizantin a paralizat forțele Rusiei creatoare. „Suntem, menționază el, un parazit și nimic altceva, pe arborele culturii universale. Suntem copiii nelegitimi ai culturii de astăzi. Îmbrățișând ortodoxismul bizantin, Rusia s-a despărțit de Occident și și-a tăiat deci vinele prin care putea să circule un sânge aducător de cultură. Creștem, dar niciodată noi, rușii, nu ajungem la maturitate. Înaintăm, dar pieziș și fără nici un scop”.

P. Ceadaev poziționează Rusia undeva la mijloc, între Orient și Occident, astfel Rusia are propria sa dezvoltare, independentă de cele două extreme: „Noi n-am mers niciodată în pas cu celelalte popoare; noi nu aparținem nici unuia dintre marile familii ale speciei umane; noi nu suntem nici ai Occidentului, nici ai Orientului și nu avem tradițiile nici ale unuia, nici ale altuia”.

I. Ilin, filozof al sec XX, nu își poate imagina o gândire autentică care să nu pornească din inimă. El este de părere că „...trebuie să spunem întregii lumi că Rusia este vie - că înmormântarea ei ar fi un fapt neînțelept, că noi nu suntem praf și mizerie umană, ci oameni vii, cu inimă rusească, cu gândire rusească și talent rusesc...” De aceea este primordială educarea poporului rus în spiritul caracterului național spiritual. Căile adevărate care duc la renașterea Rusiei, după părerea lui I. Ilin, sunt următoarele: credința, continuitatea istorică, simțul monarhic de dreptate, naționalismul spiritual, statul rus, o elită nouă conducătoare, un nou caracter spiritual rus și o cultură spirituală. Poporul

rus are nevoie de pocăință și de purificare, iar cei ce s-au curățat trebuie să-i ajute pe ceilalți să-și restabilească conștiința vie creștină, credința în puterea divină, atitudinea corectă față de rău, sentimentul onoarei și capacitatea de a crede. Fără acestea, Rusia nu va renaște, iar măreția ei nu se va crea.”

Emil Cioran, filozoful român al secolului XX, a atins și el tema disputată a relației dintre Orient și Occident și cea a crizei spirituale. El aduce critici la adresa popoarelor slave care au încurcat renașterea Daciei, considerându-și țara nedemnă de a avea o dezvoltare spirituală proprie. E. Cioran propune să se urmeze întru totul cultura europeană și pașii Occidentului, convins fiind că Europa Vestică este singura care urmează un ritm sigur de evoluție. Însă forma liberală de guvernământ a Occidentului nu îi era pe plac, sugerând în locul acesteia autoritatea și violența, capabile, după părerea gânditorului, de a salva lumea. Deoarece cultura română este mică și nesemnificativă, aflată la marginea Balcanilor, nu va fi niciodată capabilă de a renaște.

Deși fiecare dintre filozofii menționați mai sus au trăit în perioade diferite, au avut propriile idei și au aparținut unor grupări specifice, citind scrierile și concepțiile acestor filozofi înțelegem și observăm preocuparea lor comună pentru o transformare, pentru un aport de bunăstare adus omenirii și în același timp o efervescentă căutare și dorință de cunoaștere, de aflare a adevărului și comparare a propriilor valori culturale cu valorile celorlalte popoare. Munca lor intensă ne este de ajutor astăzi să descoperim istoria, atmosfera și preocupările înaintașilor noștri și să ne creăm o idee despre atributele relațiilor dintre spațiul slav și cel occidental.

STAREA POEZIEI ROMÂNEȘTI LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI

Al. Florin ȚENE

Pentru a aborda această temă este necesar un îndelung exercițiu de receptare a poeziei românești în ansamblu, cu aplecare spre tendința de evoluție a poeziei din a doua parte a secolului XX, și numai apoi este necesară o plonjare în panorama poeziei secolului XXI.

În acest context, cristalizarea criteriilor de selecție și a conceptelor cu care trebuie lucrat stau la baza analizei noastre. O panoramă a poeziei de la Nichita Stănescu, trecând pe la Cristian Popescu, până la Claudiu Simonati se întinde pe o suprafață de timp considerabilă, greu de cuprins doar într-un articol, mai degrabă poate fi expusă în Biblia înțelegerii poeziei românești din secolul nostru, de care făcea vorbire Ion Simuț.

Exegeza poeziei de astăzi înregistrează o evoluție/involuție a poeziei, prin apariția unui nou curent literar, pe care l-am denumit, proglobmodernul, despre care am scris în presa literară a anilor 2000. Este o întoarcere, pe jumătate, la clasicism, încercând să înlăture mîzga postmodernismului optzecist a cărei poezie nu transmitea nimic, aducând un deserviciu limbii literare.

Pentru a face, succint, o analiză a poeziei românești la începutul acestui secol, e necesar să

privești această panoramă ca printr-un ochian întors, adică de la cel mai tânăr autor, Adela Greceanu, la Mircea Ivănescu, care a decedat de curând. Poeții tineri ai acestui început de secol, au învățat, practic, de la post-textualiști (nouăzeciști), postmoderniști, textualiști (optzeciști), manieriști, experimentalisti (șazecești), în frunte cu Angel Dumbrăveanu, Marin Sorescu, etc.

O privire de ansamblu asupra influențelor poetice de la sfârșitul veacului trecut și începutul acestui secol este necesară pentru a stabili cele cinci metode distinct de analiză comparativă prin raportarea la Identitatea eului poetic. Se pare că tendința poeziei actuale este o prelungire a celei de la sfârșitul secolului XX, care a fost și este, se pare, instaurarea eului poetic ca instanță absolută, prin utilizarea și eliminarea formelor de retorică pentru a se ajunge la eul real absolut, adică la Voce.

Am constatat că poeții de la începutul secolului XXI nu prea își pun întrebarea cine se exprimă în versurile lor, abandonându-se fără voia lor versului impersonal.

Vorbeam mai înainte despre cele cinci metode de analiză: metoda argheziană ar consta în exploatarea impurității limbii, metoda blagiană - expresionistă care glisează între eul exterior, amplificat cosmic, și un eu interior problematizat. Urmează metoda lui Ion Barbu, de textualizare a discursului care înlocuiește eul poetic cu o instanță textuală suverană care se reflectă doar pe sine în oglinzile textului, ce o numim realitate textuală. Mai este metoda bacoviană ce constă într-o formă de existențialism al eului poetic care se contemplă pe sine într-o formă

degradată și agonală, urmând metoda stănesciană care este dată de postmodernismul necuvintelor, eul poetic fiind situate, cum ar spune Marin Mincu în „interstițiile spațiului metalingvistic”.

Am observat, într-o analiză a raportului realitate-limbaj (text), că tinerii poeți care urmează metoda lui Nichita Stănescu, poezia lor afirmă că realitatea înseamnă mai mult decât limbajul, cuprinzând potențele preverbale. Ei cred că realitatea este doar limbaj și ce nu este limbaj nu există. Cei care urmează metoda lui Sorescu prețuiesc realitatea double-face, în care lumea și limbajul coexistă, dar pot fi abordate în mod ironic, ori grav, experimentalist cum o face Mircea Ivănescu.

Poeții de la începutul secolului XXI, pentru faptul că aplică procesul de textualizare, poezia lor a luat locul a ce se numea în perioada primei jumătăți a secolului XX emoția sau sentimentul. Transferul poetic obișnuit-realitate - a fost îndreptat spre opoziția realitate-text.

Poetul de la începutul acestui secol a devenit acel „descriptor” care pune în text tot ce atinge, până și inefabilitatea. Acesta nu vizează Poezia, ci „textele”, problema lui nu mai constă în scrierea versurilor, ci descrierea mecanismelor acesteia - ocultând poemul. Creându-și senzația că se află la interstițiul dintre realitate și text, așa cum Platon lăsa să se întrevadă ideile în vacuumul realității. Dicteul textualist folosit de poeții de azi constă în producerea de text și metatext în același timp. Textul poetic fiind organizat în pulsuni poetice ale actului liric, care nu mai este interesat decât să comunice autenticitatea trăirii sale și evitând de a comunica o anumită idee.

Poezia actuală, cea care nu se înscrie în globmodern, are diferite caractere revelatoare- colocvialitatea ironică, folosind semnele de punctuație nefirești și o oralitate simulată, discursurile care încearcă să spună totul pentru a masca diferite complexe, cum ar fi forme de demențializare a realului, poeme schizofrenice, pornografice, obsesii viscerele, autoexecuțiile eului și simțiri dereglate, promovarea gradului zero al scriiturii, a unei stări poetice plasmatică, prin contestarea rolului metaforei. Acești poeți care practică textualismul au atitudini radicale în raport cu universul literaturii: ei susțin că toți poezii care nu se supun imperativului scriiturii sunt considerati pășuniști și tradiționaliști.

În această perioadă și în acest peisaj literar au apărut poeți tineri a căror cărți au fost publicate de edituri cunoscute, dar, din păcate, datorită modului defectuos de promovare a cărții aceștia au rămas aproape anonimi. Amintim în acest contest pe: Răzvan Țupa, Dan Sociu, Elena Vlădăreanu, Claudiu Komartin, Lavinia Bălulescu, Livia Roșca, Linda Maria Baros, Violeta Ion, Miruna Vlada, Diana Geacăr, Andra Rotaru, etc. Un poet de anvergură este Ion Iancu Vale, ctitor de reviste de bună calitate.

Generația „mileneristă” care are un program declarat anticalofil și minimalist nu prea s-a impus pe piața poeziei. Această poezie este una cu bătaie scurtă, fapt dovedit de precocea ei manierizare. Acest contingent are deja micile lui ierarhii. Printre aceștia se află Livia Roșca, născută în Drăgășani, la 1980, cu volumul „Ruj pe icoane”, volum premiat de Uniunea Scriitorilor. Din păcate, această poezie scrisă de concetățeană mea, nu justifică integral asemenea aprecieri. Acest caz mă face să constat că rezistă un mod de a face pe cineva poet și ai construi o mică glorie. Laudele nemeritate de pe coperta a patra ale

criticilor Alexandru Matei, Tudorel Urian și Al. Cistelecan laudă niște poezii siropoase și anoste. Se pare că această poetă nu are viitor. Volumul de debut este un excelent produs, de la ambalaj la reclamă, al unui serviciu de marketing literar profesionist din care lipsește poezia.

După cum se observă, cu ajutorul unor critici onorabili se promovează grafomania și veleitarismul. Un anumit ecou a avut textele Mirunei Vlada, din volumul „Poeme extrauterine”, apărute la Editura Paralela 45, în 2004. Născută în București în 1986, autoarea debutase cu un an înainte în revista Luceafărul, prezentată de Octavian Soviany. Alexandru Matei vorbește despre „autenticitatea spunerii”, Aurel Pantea scrie despre „voluptatea deziluzionării, ce trimite în limbaj impulsurile unei feminități ce-și calmează toate libertățile și toate decomplexările”. Toate aceste elogii sunt rostite cu jumătate de gură, cu rezerve subtextuale. Aceste constatări, unele laudative nu reprezintă în niciun fel garanția valori. Și în al doilea volum al acestei autoare intitulat „Pauza dintre vene”, apărut în 2007, la Editura Cartea Românească descoperim un manierism lipsit de accente personale. Descoperim, la fiecare poem, banalități rostite emfatic și așa zise filosofări anoste.

Spre deosebire de precedentă poetă, în poeziile Laviniei Bălulescu din volumul „Lavinucea”, apărut la Cartea Românească, în 2007, născută la Drobeta-Turnu Severin în 1985, are capacitatea de a se întoarce în copilărie și cu evident înclinație ludică, cu influență din Mircișor al lui Cărtărescu din Orbitor și din personajele lui Cristian Popescu. Această poetă a debutat cu volumul „Mov”, în 2004, la Editura Prier, titlu identic cu titlul volumului de poezie a unui poet din Petroșani, volum apărut la Editura Fundației „I.D. Sîrbu”, condusă de

scriitorul Dumitru Velea. Poemele, 26 la număr, au grație și sprinteneală, demne de luat în seamă.

Un alt poet al acestui secol este Valentin Radu, care în 2001 a publicat volumul „Înapoi în Arcadia”, la Editura Paralela 45, pe atunci minor care s-a apucat să se joace înainte de vreme cu lucrurile serioase de pe lumea aceasta, între care se numără și poezia. Mircea Bârsilă a girat debutul lui Alexandra Pârvan cu volumul „Prinsoare”, apărut în 2001, observând o „armonizare a contrariilor”, remarcându-se prin asociațiile duale, în spiritual unui onirism îmblânzit de emoția credibilă, cum remarcă Adriana lui Gheorghe.

Și la Cluj descoperim o paletă diversă de abordare a stări poetice. De la șaizeciștii Aurel Rău, Aurel Gurghianu, la optzeciștii Ion Mureșan, Ion Cristofor și până la milenariștii Ionuț Țene, Flavia Teoc, Mihai Bumb, etc., toți au îmbogățit ideatica și structura poeziei prin felul de exprimare a ideilor.

Fiecare zonă a țării își are grupul ei de poeți, din păcate puțini cunoscuți, chiar dacă poezia lor dezvăluie talente autentice. Vina o are felul de distribuire și difuzare a cărților și a presei literare. Astfel, în zona Doljului, Hunedoarei și al Orăștiei sunt poeți demni de a fi luați în seamă și citați cu interes. Printre aceștia enumerăm pe: Any Drăgoianu, cu debut editorial în 2005, Dumitru Velea, Mihai Duțescu, Petre Gigea-Gorun, Eugen Evu, Janet Nică, Ion Pachia-Tatomirescu, Marius Robu, Claudiu Nicolae Șimonați, Llelu Nicolae Vălăreanu și alții. O parte din aceștia au fost cuprinși în antologia Lumina cuvintelor, întocmită cu profesionalism de Claudiu Șimonați. Parafrazându-l pe Malraux, pot să conchid că în Secolul XXI se vor naște marii noștri poeți, sau poezia va dispărea, prin paginile efemere ale internetului.

INVADAȚII INVADÂNDU-I PE INVADATORI – „TESTAMENT” – ANTOLOGIE DE POEZIE ROMÂNĂ ÎN LIMBA ENGLEZĂ

Daniel REYNAUD

În anii 70, studiind literatura în Australia, acopeream un teritoriu previzibil pentru nivelul universitar al acelei perioade. Textele canonice de literatură engleză erau Chaucer, Shakespeare, Austen, Dickens, Wordsworth, T. S. Eliot, Bernard Shaw și alți grei ai literaturii britanice. Studiam de asemenea câțiva scriitori reprezentativi americani: Mark Twain, Robert Frost, Walt Whitman și Steinbeck. Trăind în Australia, bineînțeles că era inclusă literatura națională, de la scriitori precum Henry Lawson și Banjo Patterson, până la laureați ai premiului Nobel, spre exemplu Patrick White. Până și literatura de peste Marea Tasmaniei era reprezentată printr-o nuvelă din Noua Zeelandă. Pe de altă parte studiul nostru acoperea și mari lucrări, în traducere, din Europa. Deși acestea nu erau cuprinzătoare, eram familiarizați cu literatura franceză, germană, rusă și chiar norvegiană - Camus, Goethe, Kafka, Tolstoy, Dostoevsky, Cehov și Ibsen, asigurându-ne astfel că

avem ceva cunoștințe în legătură cu splendorile literaturii europene. Doisprezece ani mai târziu, reîntorcându-mă la universitate ca lector, lucrurile se schimbaseră. Nici o universitate care se respecta nu mai neglija acum scriitoarele sau vocile literaturii post-coloniale din Africa, India, Asia de Sud-Est, zona Pacificului și America de Sud. Am predat majoritatea acestor literaturi, dar cu toate acestea, existau încă spații goale, tăceri nemișcate.

Aici își face intrarea în scenă un fanatic al literaturii, ușor obsesiv, departe de limba lui nativă, de rădăcinile lui cultural-literare, exilat în cel mai îndepărtat colț posibil. Era de fapt un exilat dublu, nu numai geografic, ci și profesional, trăind într-o profesie străină de literatură, precum Managementul Asigurării Calității și Psihologia Organizațiilor etc. Totuși, pasiunea l-a ținut aproape de patria lui. Deși a trăit în Noua Zeelandă sau Australia, Daniel Ioniță a continuat să urmărească literatura care apărea „acasă”, și dorea să-i găsească un loc în lumea cea nouă în care trăia. Așa a început proiectul său de a traduce o selecție reprezentativă de poezie română în limba engleză, un proiect care, în cele din urmă, m-a prins și pe mine în vârtejul lui.

Daniel m-a rugat să mă implic în stagiul final al traducerii, sperând să se asigure că noile haine lingvistice ale poemelor vor arăta bine în engleză, reținând în același timp substanța românească. Având origine franceză (franceza a fost prima limbă de comunicare pentru

mine), a fost o mare plăcere să mă angajez în acest dialog care încerca să captureze romantismul poeziei de origine latină, transferându-l într-o funcționalitate solidă, tipică anglo-saxonă. Prin acest proiect, Daniel Ioniță a acoperit un spațiu gol pentru mine.

Deși educat în literatura universală, nu cunoșteam aproape nimic din literatura țărilor „din mijloc”, acele țări mici și vulnerabile înfipite de la nord la sud, undeva între Germania și Rusia, care rămân ascunse privirilor lumii, afară de faptul că cineva decide să asasineze vreun arhiduce austriac în Bosnia, sau altcineva invadează Polonia, sau reclamă teritorii „pierdute” declanșând astfel noi conflagrații militare. Totuși și în aceste națiuni mici se nasc, trăiesc și mor oameni care trec prin aceleași experiențe de viață ca și noi toți ceilalți: imaginație și plictis, dulce și amar, triumf și tragedie. De fapt, probabil că aceste simțăminte sunt trăite și mai intens în aceste zone, deoarece aceste popoare au fost bânuite de unele din cele mai drastice evenimente ale istoriei umane, aflându-se prinse între marile puteri politice. Una din aceste țări „mici” este țara de origine a lui Daniel, România. (Trebuie să fiu circumspect în a eticheta alte locuri ca fiind „mici”: din perspectivă geografică, România este mică în comparație cu întinsele spații goale ale țării mele, Australia, dar populația este aproximativ egală ca număr. Dacă e să adăugăm diaspora românească din Italia, Spania, Franța și Lumea

Nouă, vorbitorii de limbă română sunt cel puțin egali ca număr cu locuitorii Australiei, așa că mă întreb ce înseamnă, de fapt, „mic”?)

Agățată oarecum neconfortabil (politic vorbind) ca un avanpost al latinității într-o mare slavă și binecuvântată cu sol abundent, câmpii fertile și petrol, România a creat o poezie care reprezintă ecourile propriei istorii. Colonie romană în trecutul îndepărtat, teritoriul de azi al României străjuia granița imperială împotriva barbarilor care veneau să prădeze Europa. De la căderea Imperiului Roman, România a simțit apăsarea tuturor invadatorilor: triburi germanice, huni, slavi, mai târziu Hoarda de Aur și Imperiul Otoman - cu toții lăsându-și amprenta asupra populației. Conduși de ruși, unguri, turci și greci, având minorități semnificative de origine germano-saxonă și maghiară, România a absorbit influențele tuturor acestora. Spre exemplu, dacă vei călători prin țările vecine savurându-le bucătăriile și apoi vei vizita România, vei gusta din nou toate aceste gusturi și arome care au influențat și bucătăria românească. Și precum mâncarea, limba română a absorbit cuvinte și expresii slave, maghiare, germane, franceze, italiene, turcești și grecești. Privește doar la fețele de pe stradă și vei vedea amprenta genetică a multor părți ale Europei, și chiar și ale Asiei. Și totuși, și totuși... România este în mod distinct românească. Cumva, în acest maelstrom genetic, toate aceste texturi culturale s-au țesut într-un tipar care enunță clar și fără greșală „România”, reținând în același timp toate celelalte influențe.

Poezia ei este poezia unei țări care a suferit tirania de secole a asupritorilor străini, precum și independența și gloria de scurtă durată dăruită de eroi precum Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Vlad Dracul III (intrat în conștiința

vestului prin propaganda media cu privire la Vlad Țepeș, interpretat ca fiind monstruosul Dracula). România a cunoscut și tiranii native, atât în timpuri medievale, cât și prin despoți mai recenti, regali și comuniști, care au contribuit la suferința poporului. În acest context constrâns de asemenea factori, în prima parte a secolului XIX a avut loc un Risorgimento românesc, care a început să rupă în mod gradat cătușele de secole ale asupririi unor imperii precum cel Otoman, Austro-Ungar și Rusc.

În cadrul dezvoltării acestor aspirații naționaliste a avut loc trezirea interesului cu privire la limba română, la literatura și cultura națională. Modelele folosite au fost cele ale țărilor latine surori, în special Franța și Italia, conducând la un simțământ al românismului, ridicat împotriva hegemoniilor turcești, ungurești și rusești. Alfabetul a fost schimbat de la cel chirilic la cel latin, iar literatura națională a început să fie cultivate în mod conștient ca parte din larga scenă culturală națională, care a înflorit în această perioadă în mod comparabil cu cele mai bune tradiții naționale ale oricăror altor țări.

Ca rezultat, în prima parte a secolului XX, România se mândrea cu scriitori care au influențat și condus cultura universală în mod decisiv: poetul Tristan Tzara, fondatorul mișcării de avangardă dadaiste, cercetătorul în istoria religiilor Mircea Eliade, și, într-o mai mică măsură, poetul și dramaturgul Eugen Ionescu (mai bine cunoscut în lumea vorbitoare de engleză sub numele francofon de Eugène Ionesco), o figură proeminentă a teatrului absurd. Luminozitatea sufletului literar românesc a fost îmbogățită de istoria proprie, traumatică și glorioasă în același timp, iar poeții români au sorbit adânc din izvoarele tristeții și bucuriei

poporului. Dar va putea literatura română să supraviețuiască ultimele și celei mai agresive forme de imperialism cultural - limba engleză, această mare devoratoare care invadează întreaga planetă și înghite culturi și limbi vulnerabile? Da! În mod hotărât, da! Identitatea unică a României a supraviețuit invaziilor și ocupațiilor de aproape două milenii și s-a reasezat triumfătoare în era modernă. Volumul acesta pe care-l țineți în mâini este testamentul (sic!) acestei rezistențe. Invadându-l pe invadator, aceste poeme proclamă identitatea lor românească chiar în limba acestui cuceritor imaginat. Făcând tranziția în engleză, aceste versuri se imprimă în conștiința lumii vorbitoare de limbă engleză, reamintind acestei limbi potențial monolitice că există și alte rezonanțe, alte sensibilități care trăiesc azi în lume și care somează să fie auzite - fiind mult prea rezistente pentru a fi înghițite de uniformitatea engleză.

În aceasta constă, după părerea mea, importanța acestui volum: transferă această voce distinct românească în limba engleză, făcând astfel auzit accentul românesc al acestor poeme prin cuvintele limbii engleze. Prezentul volum este un pod, o poartă prin care România își face simțită existența în această nouă lingua franca, și în același timp permite accesul vorbitorilor de limbă engleză înlăuntrul sufletului românesc. Și ca întotdeauna când traversăm granițe culturale, ne regăsim într-o situație cu totul nouă, dar în mod straniu familiară. Pe de o parte pătrundem într-o lume de experiențe, comune umanității întregi. Însă în același timp această experiență este exprimată cu o voce care provine din suma totală a rezonanțelor istorice și culturale care fac ca România să fie România.

Poeze

Premiul revistei "Climate literare" la Festivalul "Moștenirea Văcăreștilor" 2015

Insula

știu eu o insulă
unde cuvintele nu au ajuns
e de ajuns să te așezi sub un copac
și umbra lui ia forma gândurilor tale
nu avem nevoie de barcă
tu vei fi o pânză pentru respirația mea
eu voi fi o pânză pentru respirația ta
după ce vom ajunge insula ne va da
câte un nume
și amintiri pe măsura noastră
ce îți poți dori mai mult
hai să plecăm acum
înainte ca vreun om să se scufunde
prin preajma ei
și șobolanii vorbirii să o invadeze

Fără vindecare

spațiul dintre noi
o rană
mângâierile ustură
cuvintele
ace rupte în carne
ascultă-mă
nu există vindecare
rana asta e formată din alte o mie de
răni
ale unor corpuri pe care noi nu le
cunoaștem
tot ce putem face este să acceptăm
amputarea
cu tot cu umbrele noastre
cu tot cu ce am trecut
din palma mea în palma ta
din ochii mei în ochii tăi

Dronă

în fond nu sunt decât o dronă
când plutirea mea se aude peste orașe
unii oameni rămân ținuiți
alții dansează crezând
că un înger le mângâie cerul
alții nici nu mă aud
uneori zbor ca să mă umplu de imagini
alteori ca să fecundez floarea morții
de cele mai multe ori fără niciun scop
sunt zile în care zbor atât de mult
încât păsările își fac cuibul pe mine
sunt ani de când am îmblânzit aerul
și tot nu știu cine îmi conduce
zborul

N-are rost să plângi pentru un râu sec

orașul a înghițit râul
l-a supt printr-o conductă
cu inocență
ca un turist care își bea cocktailul
pe un țărm exotic
și crede că se află în paradis
râul spală acum șosete
umple oale pentru ciorbă
și inundă subsoluri
n-are rost să plângi pentru un râu
sec
ți-am spus și apoi am închis
aveam lucruri importante de făcut
și trebuia să umblu prin tot orașul

Gheorghe Marian Neguțu

Fără rost

nu puteam decât
să ne scufundăm sau să plutim în
continuare
ne-am lăsat duși de valuri
ceasul ne-a fost singurul far
am crezut că fiecare oră va fi ultima
că fiecare ciocănit în ușă va fi cel din urmă
am alunecat peste zile
luni
marți
duminică
tot înainte
aceleași mișcări amândoi
eu = tu = eu = tu
două case care și-au scuturat streșinile
de păsări
două bucăți de carne
înfipite în cârligele tăcerii
așteptând venirea monștrilor nevăzuți
două învelișuri
în care toamnele se adună
fără rost
fără rostire

„BAIA BALKAN”

Octavian D. Curpaș

„Baia Balkan”, o cronică socială semnată Ileana Andrei-Cudalb (Canberra, Australia)

„Baia Balkan”, romanul Ilenei Cudalb, se detașează prin autenticitatea realității transpuse pe hârtie. „Baia Balkan” este o carte plină de suflet, în care nota de originalitate rezultă din rememorarea unor fapte și întâmplări de demult.

Arta autoarei se hrănește din crearea unor personaje neobișnuite. Eroi săi sunt oameni cu o voință de fier, care nu concep să înțeleagă, să accepte și să se resemneze.

Prin intermediul lor, autoarea ne dezvăluie un mod de viață inedit și impresionant.

„Sărbătoarea promisă”

Ileana Cudalb (născută pe 2 iunie 1951) este originară din localitatea Cudalbi, județul Galați. Licențiată a Facultății de Engleză – Rusă, aceasta debutează în anul 1983 în revista Săptămâna Culturală din București. Debutul editorial se produce în același an cu romanul Sărbătoarea promisă. Printre cărțile publicate de Ileana Cudalb se numără Yitzhak Rabin. Pacea și-a ucis soldatul, coautor poetul Shaul Carmel (1996),

Shimon Peres. De la Dimona la Oslo (2001), romanele Via Regis (2002), Fiica mea, America (2002) - varianta în limba engleză My daughter AMERICA, traducere de Ioana Baldea, a fost publicată de Ed. Junimea din Iași (2007) – și Baia Balkan (2007). În prezent, scriitoarea este consul la Ambasada României din Canberra, Australia.

Neamul bălcăneștilor

Roman cu valoare istorică și documentară, dar și artistică, „Baia Balkan” semnat de Ileana Cudalb, prinde în țesătura sa fire din memoria neamului bălcăneștilor, preluând influențe din folclor, precum și motive din mitologia creștină și păgână. Romanul evocă traseul celor doi pași au pornit din „mohorâtul ținut al Histriei, și de acolo până la Întorsura, refăcând astfel drumul transhumanței străbătut... din Terra Blachorum.”

Sfântul Baia, un sfânt al tuturor posibilităților

Bălcăneștii sunt oameni împlinitori de dreptate, răbdători în suferință, iubitori de adevăr, dreptate și demnitate. Ei sunt păstrătorii unei lumi arhaice și patriarhale și au un acut simț al dreptății și al libertății, fiind apărători ai unor principii de viață fundamentale, bine stabilite din vremuri imemorabile. „Suntem uniți prin sânge, dar și prin credința că suntem veșnici. Călcăm fără poruncă, neabătuți, pe același drum, de la naștere și până la moarte, pe pământul presărat cu oasele străbunilor din vatra satului până sus pe culmea Babiței, unde ne închinăm în fața troiței ridicate înaintea intrării în Templul Sfântului Baia, un sfânt al tuturor posibilităților.”

Templul

„Baia Balkan” debutează ca un roman al cunoașterii primitive, empirice, al credințelor în mituri și minuni. Templul ocupă locul central, ce oferă culoarea locală. În jurul acestui templu cresc tradițiile, se nasc legende, prind contur aventurile. Volumul se deschide cu un spectacol ceremonial ce are rolul de a ne face cunoștință cu ritualul inițierii, cu unitatea dintre oameni și zeități. „Dintr-o veche tradiție se atribuie templului o istorie încărcată de personaje și evenimente pline de semnificații... Ulterior, încercările cutezătorilor de a dezvălui misterele Templului au creat noi și noi legende, ridicând tot atâtea semne de întrebare cât și movilele tombale presărate peste tot în interiorul peșterii.”

O tradiție care se pierdea în timp

În roman, pe lângă personajul principal, care este și narator, se detașează figura lui Muzulie, în jurul căruia se învârteste intriga, și de al cărui nume se leagă episoadele eroice ale narațiunii. El are rolul de călăuză, el este cel ce intră în corespondență cu trecutul, de unde absoarbe elementele ancestrale, cosmogonice, pe care le aplică în planul vieții telurice, contemporane. „Muzulie era hotărât să repună în drepturile lui neamul nostru direct coborât din sângele și carnea Palaghiei, cea pe care boierul francmason Caracostea o adusese cu peste două sute de ani în urmă înaintea intrării în Templu și o lăsase acolo paznic al unei tradiții care se pierdea în timp.”

A venit vremea ca lumea să audă de noi

Evoluăm într-o lume balcanică, în

care motivul căutării, al împlinirii destinului colectiv și individual este magistral redat. Muzulie este exploratorul, cel care încearcă să lămurească sensurile prezentului și ale viitorului, lucru ce nu se poate realiza decât prin înțelegerea trecutului. „Autonomia teritoriilor noastre va fi și ea discutată, vom supune la vot aprobarea fondurilor pentru proiectul Baia Balkan... Templul Sfântului Baia va fi zăvorul

care închide și deschide cutia Pandorei balcanice.

A venit vremea ca lumea să audă de noi.”

Un spațiu devenit vatră

Roman de o reală valoare literară, „Baia Balkan” evocă o lume arhaică, în care întâmplări de demult își fac locul în prezent. Eroii sunt dominați de un profund sentiment patriotic și au vocația lucrului bine împlinit. Ei se conduc după rânduieli nescrise,

după legi și credințe strămoșești și își duc traiul într-un spațiu spiritual și fizic ce a devenit vatră. „Baia Balkan” este o carte despre oameni răbdători în suferință, ce țin în sufletul lor dureri nestinse. Ei au puterea de a dovedi că platitudinea spirituală și lipsa de inițiativă nu fac parte din felul lor de a fi.

RĂZBUNARE

Al. FRANCISC

Păi, măi fraților, nu știți cum e cu omul sărac? Păi să vă spun eu. Respectivul cetățean ia unsprezecele din stație de la mine, se duce la dracu și vine de la măsă.

Îl rugasem pe șofer să îmi spună când venea oprirea mea dar cred că avea numai

picioare de femei în cap, așa că a uitat. Norocul a fost că eu număraseram secunde în care circulase autobuzul așa că în clipa crucială am început să cobor către banca albastră care fusese instalată acolo datorită cererii mele.

SORRY, SORRY, aveam să îl aud pe conducător în spatele meu dar eu eram deja cu picioarele pe pământ, căutând banca.

MAMA TA DE CONDUCATOR IUBIT, l-am blagoslovit eu dar individul închisese deja ușa.

Să nu cumva să fi urcat înapoi. Dar nici vorbă să îmi fi ridicat fundul de pe obiectul metalic și rece care îmbia la lene.

De parcă nu aş fi avut destulă.

Până la urmă a trebuit să mă ridic și să parcurg una din laturile L-ului, strada mea, parte care mergea la deal, casa mea găsindu-se chiar în cotul făcut de literă, adică la mijloc și către exterior.

Strada era plină de plozi care urlau ca un ceată de maimuțe. Deh, își dezvoltau plămânii.

Și mai toți se adunau în fața casei mele, la egală distanță de capetele celor două laturi.

Soția mea tocmai ieșea afară. Controlă mai întâi cutiuța poștală. Nimic.

După care se îndreaptă către ceata de copii, agitându-și degetul prin aer, arătându-le cele două laturi ale străzii.

Au înțeles-o așa că s-au răspândit care pe la casele lor.

Ziua următoare avea să înceapă tot dramatic, eu chinându-mă cincizeci de minute să o trezesc pe consoartă că doar ea mergea la muncă. După plecarea ei aveam să adorm din nou și să mă trezesc abia către miezul zilei, în zgomotul produs de copii.

Nu mă deranjau. Îmi plăcea de ei și dumnealor cred că o

simțeau, chiar dacă eram un chior pensionat de boală și cu acte în regulă.

După mai multe ore apărui și perechea acasă, trebuind să oprească mașina la jumătatea drumului personal, să coboare din mașină și să dea la margine o bicicletă lăsată acolo în mod intenționat.

Se întoarse către copii care o urmăreau zâmbind mânzește și le făcu semn cu degetul.

O rupseră la fugă râzând.

Parcă regulamentar, coborî din autoturism după care verifică cutiuța. Nu găsi nimic nici de data asta.

Prichindeii încă mai râdeau.

A doua zi aveam să mă trezesc tot către prânz.

Dar mi-am zis că ar fi trebuit să fac și eu ceva util așa că m-am îndreptat către poștă.

Nu vedeam dar puteam să simt dacă era ceva înăuntru.

Iar soțioara avea să aibă mai puțin de lucru.

Am deschis ușa și în mod inexplicabil copilașii nu scoteau nici măcar un sunet.

Dar ce făceau? Probabil că nu erau acolo.

Am deschis capacul și am băgat mâna înăuntru, ca să constat că dădusem de ceva moale.

Am simțit moliciunea și mi-am tras mâna repede înapoi.

Ca să constat că trei degete îmi intraseră în materia respectivă.

Mirosul mi-a dat de știre că era POO de câine.

Secundă în care o mulțime de mititei începuseră să urle cu multă bucurie la vederea celor trei degete. Vederea mea proastă le permitea să stea foarte aproape de mine și să se bucure de întâmplare în lege.

Am făcut un gest ca și cum aş fi vrut să îi prind pe toți cu cele trei degete la care ei au început să râdă și mai tare.

Dar cu toată veselie generală din preajmă, am înțeles că nu eu eram destinatarul necurăteniei de câine ci persoana care verifica poșta zilnic și care avea să ajungă acasă abia peste câteva ore.

Și să îi amenințe cu degetul.

GEORGE ENESCU

a 60-a comemorare

Paul LEIBOVICI

„Când George Enescu ia bagheta, ai impresia că te afli în fața unui magistrat” spunea Mihail Sebastian

Aflându-mă la Paris am vizitat în una din diminețile însorite și liniștite cimitirul Pere Lachaise în care se află mormântul marelui compozitor, dirijor și profesor „George ENESCU” alături de alți mari muzicieni Georges BIZET.

Marmora albă a cavoului simbolizează măreția, calmul, cu care profesorul își îndruma, cu o excesivă grijă profesională muzicienii din orchestra pe care o avea sub bagheta sa, indiferent de celebritatea, renumele acelei orchestre simfonice.

Talentul de viorist i s-a descoperit încă de la o vârstă mult prea tânără. Avea doar 4 ani când lăutarul Niculae Chioru îi pusese vioara în mână, în acel colț îndepărtat al Moldovei-Botoșani.

Afirmarea talentului, pe deoparte cât și îndemnul spre studii superioare muzicale le-a primit de la profesorul Eduard Caudella. Studiind la Viena, la îndemnul profesorilor care-l apreciau a avut o primă apariție în fața publicului, iar presa vremii a scris „un Mozart român”.

Enescu își desăvârșește studiile la Conservatorul din Paris având ca profesor la clasa de compoziție pe marele Maurice Ravet și Theodor Fuchs.

Compoziția sa „Poema Română” are un deosebit succes încă din prima audiție care a avut loc la Concertele Colonne din Paris. Protecția lui Elena Bibescu și mai apoi Carmen Sylva l-au încurajat, ajutat și îndrumat în perioada primilor săi pași pentru a se afirma drept compozitor.

Din primii ani ai secolului XX datează cunoscutele sale compoziții: cele două Rapsodii Române, op. 11, Suita nr. 1 pentru orchestră, prima sa Simfonie și cele Șapte cântece pe versuri de Clement Marot.

Prea vremii va scrie: „George Enescu impune respectul artei, o înaltă conștiință a valorilor, o mare disciplină a muncii. Extraordinar artist Enescu este, deopotrivă, un excepțional educator.”

Alături de parteneri prestigioși, ca Alfredo Casella, Pablo Casals, Louis Fournier întreprinde turnee în mai multe țări europene.

În perioada primului război mondial va rămâne la București, unde va dirija într-o primă audiție integrală în România „Simfonia a IX-a de Ludwig von Beethoven, compoziții de Hector BERLIOZ, Claude Debussy, Richard Wagner alături de compoziții proprii”.

Ziarele din capitală, după succesele sale ca dirijor se vor grăbi să scrie „Vocația sa ca dirijor se vede că răspunde nu numai necesitatea de exprimare personală, dar și unei nevoi de a transmite altora o tehnică de lucru, de a insufla consecvență artistică.

Dirijorul este un profesor. Rolul lui este de a comunica învățătura”.

Compozitor și dirijor din tinerețe se afirmă deasemeni ca un artist plin de inițiativă în dragostea lui pentru patria sa. Așa se explică inițiativa de a organiza prima ediție a Concursului Național de Compoziție - în scopul stimulării creației muzicale autohtone. Premiile au fost decernate din veniturile proprii și oferea câștigătorilor șansa de a se specializa la Paris, precum și de a-și auzi interpretarea în concertele publice.

Pe data de 13 martie 1936 are loc la Paris premiera operei sale, „OEDIP”. Libretul a fost scris de Edwart Fleg, cu un succes răsunător în public.

Peste ani opera a fost montată în timpul Festivalului „George Enescu” din București (1958). Rolul titlar a fost interpretat de David Ohanesian, regia Jean Rânzescu, dirijor Constantin Silvestru.

O reluare a acestei opere a avut loc în 1995 în regia lui Andrei Șerban.

George Enescu a fost dirijorul numeroaselor concerte din Europa alături de David Oistrach, Lev Oborin, Emil Griles, Yehudi Menuhim care la vizitat și la București.

„Este un tulburător poet al baghetei și un desăvârșit tehnician. Ne ajută să simțim deplin muzica (pentru că o trăiește el însuși), ceea ce nu-l împiedică să controleze extrem de riguros toate detaliile orchestrei, fiecare instrument, fiecare execuție. Însuflețirea lui e egală cu vigilența sa, lirismul egal cu precizia. A lucra sub o asemenea îndrumare, ar fi o onoare și o șansă pentru oricare orchestră în lume, oricât de impozantă, ori cât de reputată ar fi ea. Dar când astfel de noroc dă peste o orchestră inegalabilă, cum e Filarmonica noastră - bagheta lui George Enescu ia aspectul unei extraordinare funcții educative. (S.M.)

Despre activitatea sa muzicală George Enescu spunea „În lumea muzicii eu sunt compozitor, dirijor, violonist, pianist și profesor”. Cel mai mult prețuiesc drumul de a compune muzică și nici un numitor nu poate poseda o fericire mai mare”.

Stilul componistic a lui George Enescu este gen de afirmare, oscilând între stilul romantic, în genul lui Richard Wagner (vezi Simfonia nr.1) influența muzicală franceză (ciclul muzical al cântecelor pe versuri de Clement Marof), tendințele neo-baroce (Suita orchestrală nr.2) și exprimarea modernă cu totul personală din muzica de cameră, opera Oedip sau Simfonia de cameră.

Nu trebuie uitată influența folclorului românesc, în ceea ce privesc cele două Rapsodii Române, Suita pentru vioară cu caracter popular românesc, sau Suita orchestrală nr.3.

În ceea ce privesc interpretările sale, de neuitat sunt „Poemul pentru vioară și quartet de corzi” de Ernest Chausson și ale Sonatelor și Partitelor pentru vioară solo de Johan Sebastian Bach.

În decursul anilor a dirijat printre marile orchestre cea din Philadelphia și New York.

Activitatea sa pedagogică are o deosebită importanță, de aceea menționez printre elevii săi pe violoniștii Christian Ferras, Ivry Gitlis, Arthur Grumiaux și Yehudi Menuhim.

Despre familia lui George ENESCU.

Situația familială tragică și penibilă a marelui muzician, supliciul pe care acesta îl îndura stare în compania soției sale Maruca de peste 15 ani, de la căsătoria lor în 1939 și care s-a sfârșit decât la moartea lui Enescu, în mai 1955. După căsătorie, soția na acceptat să fie numită, doamna Enescu „ci Alțeta Sa Prințesa Cantacuzino”. În fapt nu se născuse, ci era fiica unor boieri din Tescani, jud. Bacău și se numea Maria Rosetti Tescani. N-a fost lângă Enescu nici măcar când acesta s-a stins în noaptea de 4 mai 1955. Manuca Cantacuzino fusese doamna de companie a Reginei Maria a României și pretindea că este „prințesă pur sânge” deși fusese doar prin alianță ca urmare a căsătoriei precedente, la vârsta de 18 ani, cu bogatul prinț Mihai (Mișu) Cantacuzino, primar al Bucureștiului și ministrul Justiției.

Maluca începuse relația cu Enescu încă în timpul căsătoriei cu Mișu Cantacuzino, ea având relații și cu fostul filosof Nae Ionescu, mai tânăr ca ea cu 13 ani. Maluca a fost vreme de doi ani bolnavă psihiatric, revenindu-și prin 1935. În tot acest timp Enescu a fost alături de ea.

În ultimii ani ai vieții, nu mai putea cânta la vioară ci doar dirija diverse orchestre.

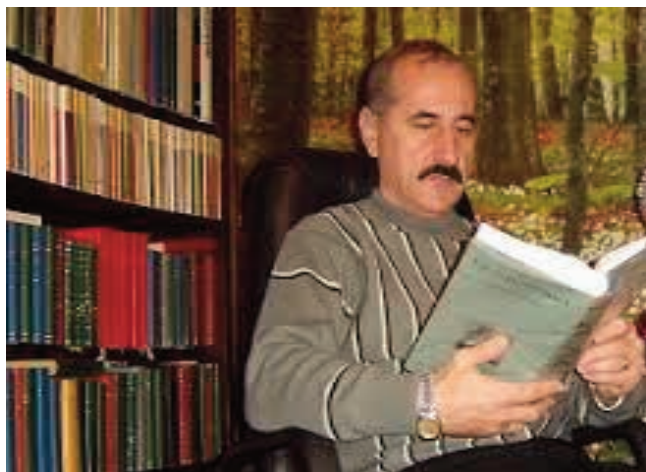
Drama Enescu e proaspătă și azi în memoria multor parizieni chiar după 60 de ani. În 1954 a fost paralizat ca urmare a celui de al doilea accident cerebral.

Regimul comunist a intenționat să-l desgroape și să-l răpească pentru a fi adus în România. Datorită serviciului de spionaj francez, răpirea a fost înlăturată, iar oamenii securității române arestați.

ANTIUNIONISMUL ȘI SENSUL ROMÂNISMULUI ÎN CULTURA LUI GHEORGHE ASACHI

Motto: *O nație care a pierdut încrederea în sine, între toate altele este cea mai mizerabilă, pentru că a frânt bastonul pe care se putea răzîma.*

Gheorghe Asachi

Ștefan Lucian Mureșanu

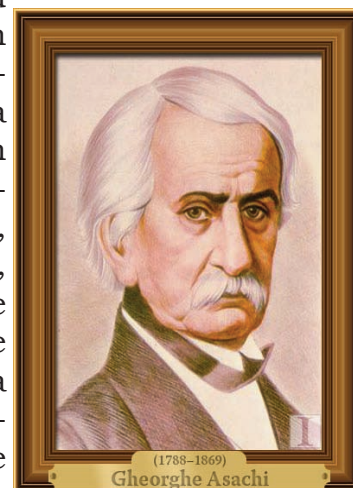
1. Politica nu este un domeniu cultural

Nu cred că s-ar putea aborda vreo lucrare de dimensiuni, cu o temă de cercetare în domeniul istoriei culturii românești, fără de care numele lui Gheorghe Asachi să nu fie așezat la loc de frunte. În rândurile care vor urma spre încercarea de a încheia, dacă se va putea vreodată spune că studiile privitoare la toată activitatea acestui om de cultură român se pot încheia, vom aborda o atentă și obiectivă cercetare la ceea ce a însemnat românism și antiunionism în gândirea lui Gheorghe Asachi, oprindu-ne la activitatea lui, ca om de cultură, în ceea ce privește istoria ca fapt al dezvoltării artei și definirii conceptului de românism.

La 1 martie 1788, în plină înmugurire a plaiului bucovinean, viitorul om de cultură, creatorul de literatură română și universală, se naște în ținutul Herța, în familia lui Lazăr (în alte documente Leon) și al Elenei Asachievi. Speculații asupra provenienței numelui familiei sale s-au tot făcut de către unii cercetători răuvoitori în

legătură cu rudele sale, însă acest fapt nu ne-a putut face să ne dezicem de toată activitatea neobosită în slujba dezvoltării culturii românești.

Forța de idei antiunioniste, pe care omul de cultură Gheorghe Asachi le-a sădit în multe dintre mințile timpului său, au culminat cu dorința ferventă a emancipării prin tot ceea ce au însemnat mijloacele de informare în rândurile intelectualilor acestui teritoriu al Marii României. Deși a fost împotriva unirii, Gheorghe Asachi nu a promovat niciodată altă idee decât cea românească, el însuși definindu-se ca român. Conștient sau nu, el trezea tot mai mult în rândurile populației spiritul de românism. Faptul definirii sale, ca om de cultură, a fost grăitor prin tot ceea ce a însemnat dezvoltarea acesteia în limba română: monumentele ridicate din inițiativa și sub îndrumarea lui i-au definit spiritul patriotic, ziarul înființat în limba română, în care niciodată nu a folosit numirea limbii, pe care o vorbea, ca moldovenească, ci doar aceea de limbă română (a se vedea numele ziarului Albina Românească fiind excesiv dominant în susținerea consemnării de mai sus, ca primă publicație în limba română, începând cu anul 1842), scrierile sale literare, însumate în paginile de poezie și piese de teatru în limba poporului din rândurile cărui se ridicase, limbă în

care a vorbit, a creat, a scris și a publicat, reprezentau spiritul tuturor românilor cuprinși între granițele de la Tisa la Dunăre, de la Carpați la Marea Neagră și Nistru. Omul de cultură Gheorghe Asachi a fost torța vie a românismului prin însăși ideea de a înființa presa ca mijloc de comunicare între români și de a trezi în inimile lor spiritul latin: Un viu dor mănaripează și mă-ndeamnă din giunie / Ca să cerc pe alăută românească armonie. / Acest vers, ce sun-aice, lui Apolo nu-i strein, / Fiind gemine cu rostul ce-i urzit din cel latin. / Armoni-a strâns pe oameni în plăcuta societate, / Adunând pre ii din codruri în statornica cetate... Versul lui Asachi, fără o curgere a cuvintelor în ritm, anunța subtil ceea ce, într-adevăr, vedea scriitorul în conceptul de românism: Numai limba în care scrie e (...), mai veche decât a romanticilor, mai înspre limba lui Conachi. Mai mult, poezia lui se poate crede că este una de comandă, care să separe sau să încerce să desprindă Moldova de ținuturile românilor, însă semnul de întrebare, privitor la tot ceea ce a însemnat în cultura românească Gheorghe Asachi, nu trebuie pus pe politica pe care a dus-o, ci pe tot ceea ce a făcut el pentru cultura tuturor românilor, cu care astăzi ne mândrim. În definirea ei, politica nu s-a caracterizat niciodată ca a fi un domeniu cultural, ci ca un concept general, duplicitar, chiar pervers. În acest sens, maturitatea gândirii noastre să nu o lăsăm naivului să cadă în păcatul confundării activității politice cu cea de iluminare culturală. Să credem oare că această cădere a omului Gheorghe Asachi a fost cauza pentru care marele poet Mihai Eminescu nu l-a amintit în creația sa Epigonii și nu l-a citat, ca pe unul dintre oamenii de cultură, de dinaintea formării sale, care să îl fi inspirat?

În ciuda acestui fapt, munca culturală a lui Gheorghe Asachi, în teritoriul românesc pe care l-a iubit, a fost una solemnă și drept de a fi lăudată și exprimată în toate istoriile de cultură și civilizație română.

2. Cultură și sens patriotic la Gheorghe Asachi

Dacă ar fi să prezentăm numai activitatea sa din presă și ar fi de ajuns să îl numim deschizător de artă a scrisului gazetăresc, prin care s-a remarcat și a trăit prin paginile ziarelor sale marile evenimente. Tocmai datorită acestui fapt de a fi oarecum acceptat de autoritățile țariste, care se aflau în țară și dominau interesele politice și sociale ale românilor din această provincie valahă, va avea autoritatea să mai scoată încă un ziar în limba română, un supliment literar. Pe acesta din urmă, Gheorghe Asachi îl va numi Alăuta Românească, foaie literară - artistică la conducerea căreia se va afla un alt mare erudit patriot, Mihail Kogălniceanu. Cărturarul Gheorghe Asachi dorea să realizeze actul său de emancipare a poporului și de trezire la lumina numelui de român. Nu suntem îndreptățiți, ca filologi și ca români, să punem la îndoială cu nimic gândirea lui politică și nici ideile care l-au făcut să nu creadă într-o realizare bună a Unirii, în perioada istorică a României premergătoare celui an 1859.

Gheorghe Asachi a fost un om de cultură și tot ceea ce a realizat prin munca sa a dat lumina care a solarizat lumea Europei, făcând-o să nu se mai întrebe cine sunt românii. Am spus românii, pentru că în poezia În unire stă tăria, face o prezentare a ceea ce ar însemna unirea între frați și, poate nu întâmplător, personajele povestirii sale sunt în număr de trei tineri. Ar putea pune la îndoială vreun cercetător în domeniu faptul că Asachi nu ar fi conștientizat legăturile de rudenie

dintre populația celor trei provincii românești, mai ales că mama sa se presupune că, după numele de fată, Ardelean, se trăgea dintr-o familie de dincolo de Carpați, din minunatele silvae ale Ardealului. Înseși odele lui Asachi au în versul lor un dor comun valahilor, care netezesc un câmp de existență perpetuă trăsăturilor lor de caracter.

În timpul cât va studia arheologia și epigrafia la Roma, între anii 1808-1812, Gheorghe Asachi va pătrunde în literatura italiană, luând lecții de poetică, dar și de pictură și sculptură în atelierelor lui Michele Keck și Antonio Canova. Subliniem acest fapt pentru a prezenta una dintre marile realizări sculpturale, pe care omul de cultură Gheorghe Asachi le-a așezat într-o nemurire pe valea Copoului, tot ca o dorință de elevare în tot ceea ce putea face pentru cunoașterea istoriei și culturii românilor moldoveni. În realitate, a fost un început care a urmat cu ceea ce își dorea să ființeze pe dealul Galatei, un Pantheon în care domnitorii Moldovei să-și regăsească locurile pentru nemurire: „Un mormânt al bărbaților ce am respectat și a celor care am iubit, expus fiind ochilor nu este numai o paradă deșartă, ci un îndemn de imitare pentru unii, iar pentru alții un Paladium din care răsună un glas de mântuire în oara pericolului și a alunecării noastre. Cumpănind asemenea adevăruri nu putem tăgădui că îndatorirea către răposații este dictată de religie, de moral, și chiar de politică.” Această realizare arhitectonică, desenată și ridicată din inițiativa lui

Gheorghe Asachi, a fost primul monument public în Moldova anulului 1834, un statuar neoclasic, influențat în înfăptuirea lui de spiritul rusesc, de factură provincială, numit Monumentul de pe Copou. Acesta a fost ridicat în cinstea constituirii Regulamentului Organic și a fost realizat de inginerul rus N. Sungurov. Cioplirea obeliscului, spun documentele timpului, a fost realizată de meșteri aduși de la Lwow. Este de subliniat faptul că sculptura reprezintă un stâlp comemorativ, în formă de trunchi de piramidă, din nouă blocuri de piatră așezate una peste alta, cu partea mai ascuțită spre vârf, un obelisc precum epitafurile grecești din piața publică. Se pare că acest sanctuar s-a dorit să simbolizeze așezarea legii noi, asemenea celor din lumea de dinainte de Moise. Cultura imensă a eruditului și diplomatului Gheorghe Asachi i-a luminat dorința spre însemnele antice ale lumii civilizate și a dovedit că și în această parte a lumii gloria unui popor în istorie poate fi prezentată printr-un sanctuar. Monumentul este încadrat de patru lei care susțin obeliscul. Între labele acestora se poate vedea câte o spadă, semn al apărării așezării regulamentului. Regulamentul în sine semnifică și gradul de civilizație la care ajunsese, la momentul respectiv, partea românilor din ținuturile Moldovei. În poziție șezândă lei sunt gata oricând să atace pe toți aceia care ar fi dorit să profite de starea lor de repaos. Sabia, semn justițiar, poate fi și un simbol al nobleței, al generozității conținutului acestui act, care s-a dorit să guverneze peste trebuințele publice ale Moldovei moderne și care s-a dovedit a fi o lege de mare valoare a acelui timp istoric. Dacă alea parcului este dominată de umbra copacilor înalți și arcuiți, monumentul se află într-o poieniță luminată de razele soarelui, peste care natura se răsfăță în toată splendoarea ei. Coamele leilor, maiestuos ondulate, precum o perucă a unui președinte de complet, cad

peste lama spadei. Laba mare și grea se aseamănă cu o mână de războinic, viteji seculari care și-au dat viața pentru apărarea hotarelor strămoșești. Leiul sprijină obeliscul, asigurându-i trănicia. Veghează cu ochii deschiși de pe blocul de piatră, scrutând zarea de la o înălțime de peste doi metri. În liniștea nopții, umbra care cade dinspre mărețul obelisc ascunde pieziș siluetele leilor, însă luna și stelele îi mărețesc, monumentalizându-le datul. Putem spune că prin această realizare, Gheorghe Asachi ar putea fi socotit un deschizător al unui nou curent creativ în principatul românesc și, anume, neoclasicismul.

În politică, Asachi poate fi privit ca un conservator însă, în toată creația lui artistică, s-a distins ca un inovator.

3. Conservator și iluminist

În toată activitatea sa, ca om de cultură, Gheorghe Asachi a inclus, conștient, în programul său, conceptul de românism, chiar dacă vizibil s-a declarat un antiunionist. Înființând școli cu predare în limba română, publicând creații literare cu subiecte istorice românești, întemeind și dezvoltând teatrul în limba română el, ca erudit, s-a declarat român. Iar românii nu locuiau numai în teritoriul principatului Moldova, ci în tot spațiul carpato-danubiano-pontic, dincolo de Tisa și de Prut. Gheorghe Asachi și-a dat seama că prin tot ceea ce realiza trecea dorința, această nouă formă de culturalizare a maselor, percepută mult mai activ de către cei care simțeau naționalismul. Un exemplu elocvent de îndrăzneală patriotică este și momentul la care, la ceremonia înscăunării lui Mihail Grigore Sturza, diletanții au reprezentat, pe scena teatrului francez de varietăți al fraților Fouraux, o dramă eroică, la inițiativa lui Asachi, având titlul semnificativ: Dragoș, întâiul Domn suveran al Moldovii. Din păcate, această creație literară nu s-a mai păstrat până la noi. Este

timpul, ca înainte de a cerceta evoluția spiritului critic, ar fi de dorit și mult mai atractiv din partea unui cercetător în domeniu să se oprească atent asupra acestei figuri a românismului care reprezintă, în istoria culturii și civilizației românești, omul unei perioade în care a căutat, luminat de știință, să deplaseze interesul național spre cel internațional, despărțind prin aceasta lumea veche de cea nouă, răscrucea unde mintea lui a rezistat străpungerilor a tot felul de curente contradictorii.

La vremea istorică, pe care succint am prezentat-o în rândurile de mai sus, marele erudit Gheorghe Asachi, una dintre figurile de seamă ale culturii românești antepașoptiste, a luptat cu propria-i conștiință și a demonstrat că el gândea românește.

În concluzie, pentru a evidenția conceptele de român și românism la marele om de cultură moldovean, Gheorghe Asachi, am dori să mai amintim încă una dintre marile realizări ale acestuia, în acest domeniu, și anume, a ceea ce a pune bazele, în anul 1836, a înființării Conservatorului dramatic de la Iași, instituție de învățământ superior, la care el însuși va preda, în limba română, cursul de declamație. În lucrarea sa, "Spiritul critic în cultura românească", Garabet Ibrăileanu avea să spună: „Cultura și fericirea unui popor nu stă în schimbarea portului, în mania de a se lepăda de învechime și de a lua orice lucru străin și nou, ci în respectul aducerii-aminte a strămoșilor”.

Villia Banța

Înger răstignit pe asfalt

De la o vreme
s-au topit cuvintele
pe rugul amiezii,
au curs în asfaltul lichid,
și-au amestecat sensurile
cu urmele pașilor –
o lavă citadină
prin care înoată deșertăciunile,
și rutina, și spaima de moarte.

Între pereți te strâng speranțele
ieșind prin crăpăturile gândului...
Unde să evadezi
cu sfiala depărtării de toate,
unde să bați, la care ușă,
când dincolo te așteaptă
dublura ta adormită
de-a curmezișul tuturor lucrurilor
și-abia te streconi
până la prima lumină pe stânga
să-ți cauți identitatea
de înger răstignit pe asfalt?...

Ghimpele umbrei

Umblă prin tine
noptatic și orb,
aprinzi felinare
și vezi pereții casei
jupuindu-și tăcerea
la picioarele îngerilor întârziați.

Din sertarele vechi
curge timpul
și-ți colorează pielea palmelor,
tresari... un înger îți cară pielea
înspre poarta grădinii,
unde crede că mergi
și unde crede că mă întorc și eu,
când plânsul țărâni
îmi trece prin oase
și bâjbâi printre icoane uitate.

Cu ce să umplu acum
abisul dinspre plecări și sosiri,
dintre aici și niciunde?
Ce să ascult între două cuvinte
când greieri năuci
întind fruntea luminii
sub pașii zilei de mâine
și un fir nevăzut mă poartă
mereu mai departe,
cu ghimpele umbrei
unde va ascuns, știut
doar de mine...

Din spatele oglinzii

Stătea așa aplecată
cu fața sprijinită în pumni,
privind undeva, ceva
ce tu nu puteai înțelege
și ea,
care te învățase totul,
de la lumină până la cuvânt,
nu știa acum să-ți arate
că lumea nu se termină aici.

Așa că ți-a zâmbit
împăcată
din spatele oglinzii:
iartă-mă, te-am învățat
să trăiești... Să mori,
învăță fiecare singur.

Era

Era ceea ce spunea iarba că este,
mirosind a pământ și-a fântână,
a turmă și-a rouă de stea.
Era ce mărturisea focul
dintr-un august torid
când înghițise pădurea:
cenușa urmelor ei pe cărări,
cu visele arse-n verdele tăcerii.

Era ce-și amintea nisipul
despre trupul ei topindu-și lumina
din valuri, înainte de-a pleca.
Era ce mai păstrase vântul
în inima unui ecou
dincolo de asfințit:
o adiere de înger
și atât.

Peisaj

Mirosind a fum
și-a aripi obosite de lăstun,
toamna cântă Vivaldi prin frunze,
de parcă s-ar juca
de-a v-ați ascunselea
cu sufletul meu,
lumina istovește văzduhul
peste țărâna amiezii
și mă gândesc
că aș putea să zbor și eu,
agățată de mâna ciulinilor,
cu vara pierdută...

O umbră în parc

Se deplasa încet, târându-și umbra –
o mână de oase aranjate în grabă
de vreun înger copil.

Lumea lui exploda într-un strigăt
la intervale aproape egale
din zâmbetu-i știrb,
când te-aștepti mai puțin
să-și îndrepte pe umăr
restul de viață grămădit în zdrențe.

DESPRE O POVESTE ÎN VERSURI A LUI ADRIAN ERBICEANU

Despre o „poveste în versuri” și un basm numit „Tinerețe fără bătrânețe”
semnat de Adrian Erbiceanu (Editura ANAMAROL, București, 2013)

Constantin T. CIUBOTARU

Un om, după trei decenii de străinătăți, simte că nu se poate dezbrăca de haina sufletească românească, cu care, probabil, una dintre Ursitoare l-a înveșmântat. A simțit că a trecut în „Cealaltă parte a vieții”, că l-au ajuns din urmă amintirile și că trăiește ciudata senzație că lui îi este menită „datoria” de a repovesti basmul adus nouă de Petre Ispirescu.

- Doamne, și-o fi zis, asta e culmea! Basmul acesta a fost scris și pentru mine, ca de altfel pentru toți cei care au plecat de acasă, și călare pe visul că undeva, în Lumea asta mare există o țară, un loc unde să găsească acea „Tinerețe fără bătrânețe”, s-a oprit tocmai în Canada. În această țară, a Tinereții, se pare că anii nu se numără. Ei trec.

Și într-o bună zi, nu se știe de unde, l-a nimerit o săgeată, cea numită la noi a „dorului de acasă”, a aducerii aminte de mamă și de

tată, de copilărie și tinerețe, de acele zile când eram fericiți fără a fi știut asta! Lovitura asta ne obligă să ne privim în oglinda realității, iar mintea, cu voie sau fără voie, ne întoarce îndărăt! Adrian Erbiceanu, mergând pe urmele eroului povestirii, povestire care se pare că nu l-a părăsit niciodată, a simțit că îl macină un dor, dorul de a se întoarce spre începuturi. Neputând face acest lucru în sensul propriu, s-a născut dorința de a repovesti basmul, dar altfel, așa cum îl simte!

Și-a re trăit propriul drum prin viață, tinerețea zbuciumată, visele - mai mult sau mai puțin împlinite -, oamenii și locurile. Timpul ne marchează. Adrian Erbiceanu, omul, a înțeles că orice monedă are două fețe. Și cu Timpul, neiertător cum este, nu te poți juca. De aici și acea senzație românească că-l „mănâncă degetele”. Nu de frică. Nici de entuziasm. S-au dus și „Zilele Babei” și multe nopți de priveghere. Și anii.

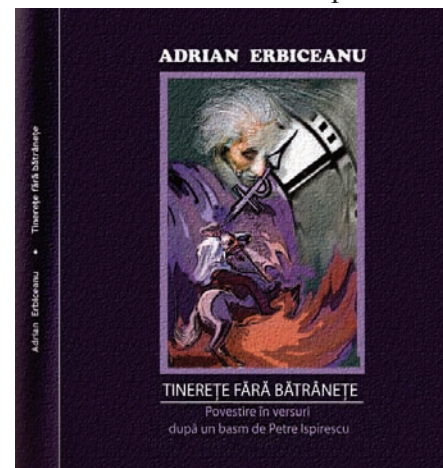
Noi credem că și-a spus: „Voi rescrie basmul în felul meu, în limba de acasă, pe care am purtat-o totdeauna cu mine pe unde m-au dus pașii vieții”. Căci, recunoaște poetul în poeziile dumnealui că de multe s-a lepădat, dar de cuvântul moștenit, niciodată.

- Am senzația că e cea mai originală poveste a neamului meu, că este caierul din care voi toarce

basmul, prilej de a mă întoarce în timp și spre locurile natale, reamintindu-mi de „streșini și cotloane”, de clopote și toacă, păstrate în coarda destrunată a viorii mele sufletești, mi-am lăsat anii mei ce tineri, rămași doar în amintiri și versurile mele, de serile cu împărați și împărătese, fericiți sau triști, fiindcă aveau sau nu aveau „urmași pe bătătură”.

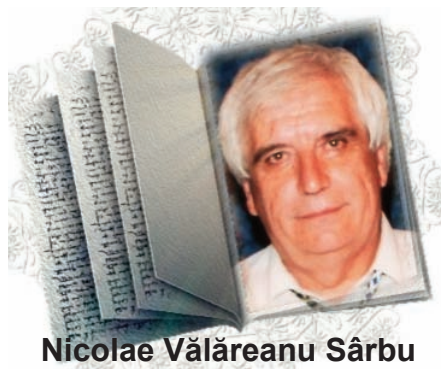
Scrise în Cartea vremii și în basmele noastre au rămas și vracii și nunțile care țineau 99 de zile... Și acei Feți-Logofeți, care creșteau într-un an, cât ceilalți în șapte. Și... respectând legile basmului, autorul ne-a mai purtat odată prin minunata lume a poveștilor noastre, numai că de data aceasta a făcut-o în versuri, cu metafore uluitoare, născute poate și din dorul înstrăinatului de plaiurile lăsate undeva, în cealaltă parte a pământului, „pe celălalt tărâm”!

Calul și armele tatălui, probele prin care, asemenea lui Harap Alb, tânărul fecior de împărat se

maturizează, capătă experiență și înțelepciunea celui care va conduce împărăția, toate acestea și multe altele sunt păstrate în această rescriere. Real și fantastic, târâmurii cu alte vietăți și cu o vegetație deosebită sau pustii, cu două Luni, în loc de una, cu doi Soare, cu balaure sau Scorpioni și Ghionoaie, „trup de șarpe, cap de broască, spaima spaimelor”, întuneric sau lumină violetă, Zgrițuroaica decapitată, creaturi de basm pe care, după legile basmului feciorul le va învinge și supune. El trebuie să învingă, pentru că reprezintă binele!

Ispita și dragostea, Fericirea și din nou Ispita. Sau interdicția.

Nicolae Vălăreanu Sârbu

Rugămintea

Învrednicește-mă
mamă
cu dragostea ta nedeazămințită
care unește cerul cu pământul
prin inimi care dobândesc viața și
moartea.

Lumina ochilor în lacrimi
izvor după forma sufletului pur,
iubire ce-n tine-i fântână.

Veghează de dincolo
cu stele de gheață-n priviri
topindu-se-n inima mea.

Se pare că moartea ta
e-n golul din suflet
clipa cât despărțirea
până la întâlnirea cu nesfârșitul.

Lângă țara unde lege este Tinerețe
fără bătrânețe și viață fără de
moarte se află și o Vale a Plângerii!
Loc unde eroul basmului nostru
ajunge nu din propria voință, ci
fiindcă îi este menit și această
„probă”. Ultima de care nu scapă
nici un om... Motivația autorului
este în consens cu cea a basmului:
„Unde-i lege, nu-i tocmeală”. Lege
a fost să greșească? Sau să suporte
legea care domnește peste zisa
„Vale a Plângerii”?

Feciorul de împărat simte că i
se spulberă visele, re trăiește
dureros sentimentul dorului de
părinți, „dor care de piept îl
apucă”, devenind „dorul de ducă”,

numit metaforic prin „Nemurirea,
visul - viselor deșerte”. Impresio-
nează modalitatea prin care autorul
sugerează trecerea timpului,
„Vanitas vanitatum et omnia
vanitas”. Nu numai împărații ci și
Scorpiile sau Ghionoaiele devin
„povești”. Făt Frumos îmbătrâ-
nește. Basmul, după cum e firesc,
ia sfârșit.

Timpul, hărăzit pentru fiecare,
ne măsoară pe toți. Dar dacă
palatele și împărățiile se vor ruina,
dacă oamenii vor deveni țărână,
urmând legile firii, sigur este că
această carte va dăinui peste
veacuri, atât timp cât omul va naște
copii, cărora să le citească povești...

POEME

Crucea de sare strălucește

La masa de piatră, timpul picior
peste picior
se odihnește o clipă,
Dumnezeu vine pe alee
sprijinindu-se-n toiag
golit de timp în tăcerea sfințită.

Oamenii respiră măduva lemnului,
paharele așteptării-s pline de
răcoare,
fiecare gustă din pâinea și vinul
învierii.

Desferec pacea și crucea de sare
strălucește,
trupul tău își închide stăpânul
în lăuntru
și nedrept cu dreptii le pune pe
umeri greșala
pe care n-au recunoscut-o făcută,
de aceea răbdarea cheltuită nu se
măsoară,
rupe din noi ce nu suntem în stare
și pune în loc spor de lumină.

Noaptea cât metafizica iubirii

Lumina alunecă pe gleznele tale,
înflorește nuferi sub tălpi,
ochii privesc tăcuți apa
peste care treci cu surâsul subțire
ca o trestie legănată de vânt.

Noaptea cât metafizica iubirii
îi pune pielea pe băț întunericului,
bătut cu el cerul se scutură
de stele ninse, căzătoare.

Îți cuprind cu mâinile, mijlocul
din care vrei să zbori ca o pasăre
în miresmând văzduhul curbat
cu sunete de bucurie
nemaiauzite.

În lipsa ta niciun cântec nu voi auzi
doar așteptare îngropată-n tăcere.

Revoluția lui Freud

75 de ani de la despărțire

Despre sine însuși, Freud spunea – „Viena a fost locul în care un singur psihiatru s-a luptat pentru a aduce la lumina zilei secretele întunecate ale lumii care zace ascunsă în adâncurile sufletului uman”. Noile teorii ale savantului au fost contestate de la început, iar până astăzi ele au fost completate, modificate, fără a fi aruncate peste bord. Noțiunile de „inconștient”, de „subconștient” au căpătat înțelesuri nebănuite cu aplicații nu numai în psihiatrie, ci și în literatură, politică, relații sociale, ș.a. „Un om care s-a avântat cu bisturiul în labirintul sufletului uman”, au spus specialiștii. Opera sa, bogată în cărți, studii, conferințe a fost tradusă în multe limbi, inclusiv în română. Psihanaliza a devenit o noțiune comună, deși nu mulți o înțeleg în complexitatea ei. Dar Sigmund Freud nu s-a născut pe un teren pustiu - astfel, în 1793, Mesmer pune bazele terapiei prin hipnoză. Freud se naște în 1856, studiază la Viena, apoi în Italia, în Franța este un strălucit student al lui Charcot. În 1895 publică „Studii asupra isteriei”, apoi, „Interpretarea viselor”, în 1908 are loc primul Congres Internațional de Psihanaliză. În 1910, Gustav Mahler este pacientul lui Freud, în 1911 are loc despărțirea de discipolul apropiat, Adler, care își creează propria școală, la fel procedează Jung, ceea ce dovedește că Freud nu anihila opiniile altora, era un spirit democratic, de mare probitate științifică. În 1923 publică „Eul și sinele”, în 1930 este onorat cu Premiul Goethe, începe o corespondență cu Einstein, un alt revoluționar, în știință. În 1933, regimul nazist ordonă arderea cărților lui Freud, în 1938, familia lui Freud se

refugiază din Austria ocupată, dar Freud mai așteaptă o minune, era deja grav bolnav, moare la Londra, în 1939.

Dintre eroii antici, Freud îl admira pe Hanibal pentru curajul de a înfrunta un adversar vădit mai puternic, iar copilul Freud considera că și evreii trebuie să-și apere astfel demnitatea. A citit multă literatură clasică, modernă, era un erudit. Marea sa dragoste a fost Martha, căreia îi scria zilnic, atunci când era plecat din Viena. Prima experiență de seamă a constituit-o participarea la Paris, la ședințele de tratament a isteriei prin hipnoză, conduse de Charcot, o celebritate în medicină. Primele reacții negative la noile opțiuni ale lui Freud au fost provocate de accentul pus pe viața sexuală a pacienților, nu numai sub aspect fizic, dar și psihic. A urmat un alt capitol – studiul viselor și interpretarea lor științifică. El a studiat un mare volum de scrieri, el însuși publicând lucrări despre Da Vinci și Dostoievski, în care a văzut doi vizionari pentru teoriile sale. S-a ocupat și de aspectele penale, precum paricidul, ș.a. Era la curent cu tot ceea ce se scria despre monoteism, de la Moise încoace. În Biblie sunt numeroase fapte ce nu pot fi înțelese fără o abordare profundă a naturii umane și a societății. Profesorul Breuler de la Zürich a făcut o sinteză a cercetărilor lui Freud și a altor psihiatrii în domeniul psihoanalizei. În urma unei vizite în SUA a găsit numeroși adepți. Primul Război Mondial a adus pierderi de vieți chiar în familia sa. S-a îmbolnăvit în din cauza fumatului, pe care nu l-a părăsit până la finele vieții. O mare simpatie a nutrit pentru Freud Marie Bonaparte, urmașă a celebrului împărat, înrudită cu mai multe familii

regale din Europa. Scriitorul Thomas Mann a știut să aprecieze la justa valoare contribuția lui Freud în cunoașterea psihicului uman. Cel care l-a ajutat să se refugieze din Viena la Londra pe Freud, aflat în pericolul de a fi internat într-un lagăr a fost Președintele SUA, Franklin Delano Roosevelt, care citise articole ale lui Freud. Nici Dali nu a fost indiferent la prestigiul și revoluția științifică provocată de Freud, deși îi despărțea o jumătate de veac, în vârstă. De astfel, la Dali se manifestă multe simptome psihotice studiate de Freud, inclusiv magalomania. Dali i-a făcut un portret în timpul când Freud se afla la Londra, în ultimul an de viață. Fondatorul suprarealismului Andre Breton a făcut referiri la psihanaliza lui Freud. La fel, pictorul Max Ernst, unul dintre cei mai străluciți suprarealiști. James Joyce a asimilat unele teorii ale lui Freud. Erich Fromm a fost un ilustru continuator fidel al lui Freud. S-a scris mult despre viața și opera sa. Indiferent de invidiile sau confuziile care i-au însoțit cariera, din partea contemporanilor, valoric, el stă cu cinste alături de Albert Einstein.

NICOLAE BĂCIUȚ

ÎNTE PRETEXTE ȘI CONTEXTE

Înainte de orice, cartea „Pretexte și contexte” semnată de Nicolae Băciut și apărută la Editura NICO din Tg. Mureș în 2015, - este un document literar. Dincolo de confesiuni cu amprentă strict personală, printre fragmente de idei ce țin de subiectivismul de autor, paginile cărții de față sunt fiecare la rând, și toate laolaltă un compediu al unui Timp și al unor evenimente de marcă în lumea literară contemporană. Timpul va dovedi că fiecare cuvânt din această lucrare are memorie literară dar și socială, că ceea ce azi ni se poate părea a fi un discurs personal este în fond, destinul unui eșantion scitiitroticesc cu valențe complexe la acest fruntariu de veacuri (20 – 21).

Nicolae Băciut este un foarte harnic și serios cronicar, un scriitor al vremurilor sale ce nu trece cu ochii închiși pe lângă detaliile care, adunate într-un volum, ne ajută să descoperim inedite secrete ale lumii în care trăim. Și... cuvintele sunt vii, și gândurile sunt clare, cu direcție sigură și cu acroșări bine limitate scopului ce ține de zbaterea (de-o viață) a unui autor ce nu se joacă de-a Literatura. Autorul scrie din vocație certă, scrie cu patimă creativă și are și avantajul experienței de jurnalist, cea ce face ca fiecare pagină din cărțile sale să devină un înscris ce își are locul său în arhivă. Că Arhiva lui Nicolae Băciut este impresionantă, rod al unei munci sisifice în domeniul jurnalismului și în sfera literaturii, că Nicolae Băciut însuși este un personaj fabulos în propria-i Carte

Melania CUC

(Pretextete și contexte), nu mai miră e nimeni.

Nicolae Băciut și-a luat porția de celebritatea literară de mai multe ori de-a lungul anilor, dar și-a purtată mereu cununa de lauri cu modestie rar întâlnită în lumea scriitoricească de astăzi, el a rămas același „țaran” împăcat în destinul de-a cultiva „ogorul”, de-a aduna în jurul său prieteni de creație. Un liant între geenații și spații geografice spirituale, un mentor și un editor care, cu generozitate rarăsimă susține destinele literare ce nu au avut încă șansa afirmării, dar care dovedesc talent și dorință de a scrie.

Ceea ce atrage din prima la noua sa carte, este unghiul personal din care, autorul abordează valoarea astrală a Poeziei și, pentru că că poezia are carne și spirit, Nicolae Băciut vine cu mărturisirile unei relații de prietenie și înțelepciune pusă sub semnul lui Nichita Stănescu. Nu este prima dată când citesc astfel de mărturisiri fascinante și pe care, Nicolae Băciut le face ca și cum și-ar scoate inima în palmă și

ne-ar arăta drumul-sângelui care leagă indubitabil poezii unui de alții. Doar că, în cazul cărții de față, dimensiunea discursului literar este generoasă, ne lasă timp pentru respirație și ne putem bucura în tihnă de splendoarea Existenței pe care ne-o împărtășește.

Întâlniri și întruniri, conexiuni spirituale cu personalități sau (și) comunități de români care ard în aceeași flacără a dorului de Limba Română. Premii și discursuri, prieteni și mai puțin prieteni, dar cu toții Actori în acest „Teatru” de bună calitate, și pe scena căruia Nicolae Băciut își joacă rolul Vieții. În tot acest periplu literar, autorul nu se putea să nu-și aducă contribuția personală și în restaurarea unor adevăruri de istorie literară cu proiectări în spațiul Ardealului. Eminescu în călătoria spre Blaj, așa cum apare evenimentul în scrierile unor distinși istorici literari, dar nu doar Luceafărul poeziei nației, ci și toate mici detalii care formează întregul unor evenimente cheie în ceea ce numim îndeobște: creșterea Limbii Române,/ lucrări culturale și oameni care au fost și mai sunt ancorați în acest război de pace pe care îl ducem cu toții, eveimentele culturale sunt trecute cu talent în paginile acestei cărți.

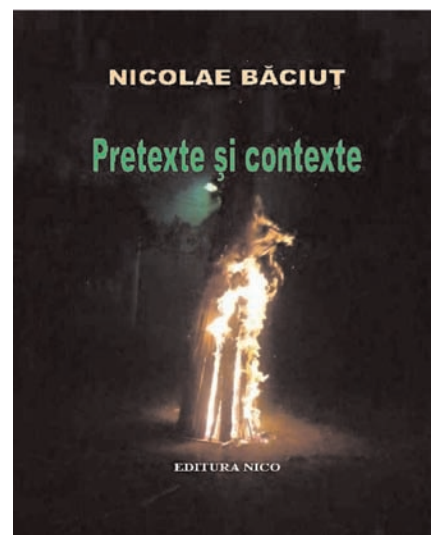
Vatra Veche, dragostea și durerea lui Nicolae Băciut, revista pe care a resuscitat-o prin propriile-i forțe intelectuale, și pe care a făcut-o cunoscută în toate comunitățile vorbitorilor de Limba Română din lume. Despre acest fenomen care ține de destinul unei

păsări Phoenix, Nicolae Băciut ne mărturisește cu emoție dar mai ales, cu acurețe și responsabilitatea cititorului de viță veche.

Confesiuni, mărturisiri, dialoguri cu personalități sau, răspunsurile autorului la întrebările puse de reporteri diverși, fărâme de iluzii devenite realități palpabile prin scrisul înaintând de-a lungul zilelor și a nopților nedormite, poeme și „rapoarte” la demnitatea umană, lumi reale, suprapuse celor virtuale și peste tot și toate, fascinația sacriitorului Nicolae Băciut în fața evenimentelor, zvârcoliri ale facerii unei opere literare în care nici o pagină de carte nu seamănă cu cealaltă. Cărțile lui Nicolae Băciut sunt de sine stătătoare, proaspete și cu propria lor stea deasupra paginii de gardă, doar materialele de lucru sunt altele, și de la o carte la alta

autorul își îmbogățește colecția de prietenii rare, și raftul său de bibliotecă personală poate fi împărțit doar pe criterii de specii literare. Toate cărțile semnate de Nicolae Băciut constituind mostre de certă valoare.

Nicolae Băciut a pornit în lume dintr-o casa țărănească din Chintelnic ce ține de județul Bistrița Năsăud. Un fiu risipitor? Nicidecum. Doar, că din motive pe care semnatarul acestor însemnări nu le întrezărește prea clar, în timp ce scriitorul Nicolae Băciut adună premii literare și sunt cenacluri din țară care îi poartă numele, în timp ce faptele sale de arme, literar vorbind, împodobesc panopliile instituțiilor de cultură de aiurea, în Bistrița noastră culturală, Poetul din Chintelnic este tot mai greu să întâlnești.

Nicolae Băciut, un scriitor căruia îi pasă de Literatura de astăzi, un scriitor despre care poți spune multe, foarte multe lucruri interesante. Dar, pentru a-l înțelege cu adevărat, pe acest scriitor complex și prolific, trebuie să citești mai întâi cărțile sale.

O CHESTIUNE DE RESPECT DE SINE

Diana-Florina Cosmin

Ce putem învăța de la veteranii altor popoare și de ce toată inteligența din lume nu poate compensa lipsa respectului de sine. Am regăsit de multe ori, în cărți, discursuri motivaționale sau în filozofia colectivă, că modul în care ne privim și ne tratăm noi pe noi înșine devine, inevitabil, modul în care ne vor privi și ne vor trata ceilalți. Ba chiar am dat din cap a acceptare, convinsă de acest adevăr perfect logic. Dar, pentru că multe dintre înțelepciunile vieții ne intră pe o ureche și fac imediat stânga-mprejur pe cealaltă, nu m-am priceput niciodată prea bine să parcurg drumul de la înțelegere la implementare în existența mea zilnică. Apoi am citit, într-o carte scrisă de o franțuzoaică care și-a petrecut o bună parte a vieții în

Japonia, un lucru ținând de filozofia niponă care mi-a scurtcircuitat aceleași sinapse bătătorite deja de adevărul de mai sus. „O persoană cu adevărat liberă este cea care-și permite să refuze o invitație la cină fără să ofere niciun pretext”. Cât de elocvent, cât de eliberator, cât de greu de pus în practică. Ambele revelații au ajuns să ocupe câte o filă în caietul cu citate pe care-l țin de la 16 ani, atent înregimentate în categoria lucrurilor deștepte, de recitat din când în când și de uitat invariabil în dimineața zilei următoare. Până când, la începutul acestui an, în timp ce încercam să-mi ordonez „to do”-urile pentru următoarea perioadă, mi-am dat seama că ultima persoană pe lista mea de priorități ajunsesem chiar

eu. Și, pentru prima dată, am înțeles ce înseamnă libertatea despre care vorbeau japonezii și respectul pe care trebuie să-l solicite, nu să-l lași la discreția altora. Un respect înțeles ca timp cerut pentru tine, ca egoism sănătos, ca așteptări pozitive și ca refuz al tuturor lucrurilor care nu te reprezintă. Realist vorbind, ultimii cinci ani au fost mai mult despre alții decât despre mine și, contrar logicii, mi-a plăcut acest lucru fiindcă de cele mai multe ori m-a făcut să mă simt utilă și să simt că am un scop și o menire. Dacă aveam vreo programare la medic, vreo rezervare la restaurant, vreo întâlnire la film sau vreo petrecere privată de bifat, iar programul meu pe ziua respectivă se aglomera în mod neașteptat cu

Diana-Florina Cosmin

vreo întâlnire, un eveniment sau o solicitare din partea unui prieten, acelea erau primele liniuțe tăiate cu cerneală albastră. „Lasă că fac altădată”, „Săptămâna viitoare”, „Luna viitoare”, „Nu e momentul”. Până când, trăgând linia sub mine, am constatat că toate micile mele răsfături sau nevoi personale stăteau sub semnul lui „Când o să am timp”. Adică, având în vedere antecedentele, niciodată. Săptămâna aceasta, în timpul unei călătorii – în scop profesional – la München, am ales să iau prânzul într-unul dintre localurile cochete din Marienplatz, în centrul orașului. La sosirea mea, totul era gol. „Aș vrea o masă pe terasă, vă rog”, i-am glăsuțit politicos chelnerului, care – la fel de reverențios – a dat din cap a negație. „Totul este rezervat, ne pare rău, vă mai putem găsi o masă doar înăuntru, cu puțin noroc”. M-am uitat în jur, la cele aproape 40 de mese gol-goluțe și m-am simțit ca la „Camera Ascunsă”. „Dar nu e nimeni”, am exclamat eu, mirată. „Nu e acum, dar să vedeți în zece minute”, a zâmbit băiatul. Uitându-mă la ceas, mi-am dat seama că avea dreptate. Cum putusem să uit? Era ora 12 fără cinci minute, iar în toate țările civilizate, intervalul 12-14 este dedicat mesei, fără excepție. N-o

să vezi vreodată un elvețian, un neamț sau un francez care să-și ia masa de prânz la ora patru, fiindcă a avut rapoarte de făcut și n-a putut să plece, nici vreun englez care mănâncă peste tastatura computerului un Snickers cumpărat de la automat, fiindcă are prea multe de făcut și nu-și permite să plece o jumătate de oră din birou. E o regulă nescrisă, pe care toată lumea o respectă și care a devenit o realitate ce dictează inclusiv programele restaurantelor și ale cafenelelor. În nici zece minute, localul pustiu la venirea mea s-a umplut de râsete, chicoteli, discuții gălăgioase și solicitări făcute cu mâna ridicată în aer. Familii cu copii, cupluri ieșite în pauza de prânz, pensionari veniți la o șuetă și chiar oameni singuri, precum domnul de la masa de lângă mine – care avea ușor 80 de ani, dar ieșise la masă îmbrăcat elegant, în pantaloni cu dungă, sacou și cămașă, cu o pălărie extrem de șic și lavalieră la gât.

A cerut o salată de creveți, pe care a mâncat-o cu înghițituri mici și gesturi elegante, fără să privească în telefon, fără să vorbească cu nimeni, fără să se concentreze pe nimic altceva în afară de mâncare. Și-a savurat apoi în tihnă un espresso lung, privind amuzat la vacarmul din jur, după care s-a ridicat, îndreptându-se cu pași mici către zona pietonală de promenadă. Iar eu, privindu-l pe el, mi-am reamintit ce înseamnă acel respect despre care citim în cărți. Să știi să-ți faci bucurii zilnice, să ai grijă să-ți fie bine, să te bucuri de viață chiar dacă nimeni nu te privește. Să te respecti înseamnă să-ți faci timp pentru tine și să alegi să petreci frumos acel timp, chiar dacă ai 20, 50 sau 80 de ani. Să privești oamenii, să te uiți la vitrine, să citești un ziar, să-ți mai dorești lucruri, chiar dacă ești doar „tu cu tine”. Dincolo de considerentul

financiar, care încetinește sau anulează multe vise, ceea ce mă întristează la mentalitatea românească este lipsa acestui respect de sine, care să ne permită să ne ridicăm deasupra circumstanțelor zilnice, deasupra regimurilor politice și chiar deasupra trecerii timpului. Am auzit de prea multe ori „Ce să-mi mai doresc la vârsta mea?”, „Ce pot eu să mai fac după 50/60/70 de ani?”, „Ce rost mai are să fac asta sau asta acum?”, toate izvorâte din obișnuița de a fi mereu utili, de a avea un scop pus în slujba altora, de a ajuta, de a face și de a ne pune mereu pe ultimul loc. Când nu mai lucrăm, nu mai avem copii de crescut sau nepoți de îngrijit, brusc ne simțim fără niciun țel, fiindcă ideea de a petrece timpul doar fiind fericiți cu și pentru noi înșine este un concept total străin și de neimaginat. Mai mult, spre nefericirea noastră, suntem și un popor care glorifică sacrificiul. Pentru job, pentru familie, pentru copii, pentru soț. Am auzit multe mame tinere care se laudă în gura mare că s-au abandonat pe sine pentru copil și că nu le mai interesează nimic legat de ele însele, uitând că acel copil va replica și el, cândva, modelul pe care l-a văzut acasă. Mulți angajați care consideră că petrecutul weekendurilor la serviciu e un act de noblețe care le va asigura gloria eternă și o plăcuță bătută în litere de aur pe clădirea firmei la care lucrează, uitând că nimeni nu e de neînlocuit și că timpul trece ireversibil în defavoarea lor. Am cunoscut proaspete soții care, odată văzute cu verigheta pe deget, au găsit că aspectul fizic, micile bucurii individuale sau timpul petrecut cu prietenele sunt chestiuni neglijabile, pe principiul „Doar sunt femeie măritată, ce-mi mai trebuie?”. Ați auzit vreodată teoria „punerii ouălor în același coș”, pe care o folosesc uneori

brokerii pentru a explica de ce nu e bine să-ți investești toți banii într-un singur loc? Prea mulți dintre noi facem exact asta cu timpul și energia noastră: ne raportăm la alții înainte de a ne raporta la noi înșine și ștergem totul din viața noastră de dragul unui singur om, a unei singure activități, a unui singur scop. Nici măcar nu încercăm să atingem un echilibru, fiindcă găsim o plăcere inexplicabilă în a fi „mamă eroină”, „erou al muncii”, „nevastă-model” și alte principii de pe vremuri, declinate în varianta capitalistă și de secol XXI. Deschideți televizorul la ora știrilor, indiferent de canal, și veți auzi aceleași exprimări abrazive pentru ureche. „O bătrână de 55 de ani...”, „Doi bătrâni de 60 de ani...”. „Unui bătrân de 58 de ani i s-a făcut rău în prima zi de caniculă”. Apoi deschideți un jurnal similar al unei televiziuni franceze, germane, spaniole sau italiene și căutați – în zadar, vă asigur – o exprimare similară. În Occident, oamenii ajunși la vârsta pensionării sunt numiți „veterani”, „seniori” sau „domni/doamne venerabili/e” cu respect și diplomatie. La noi sunt „bătrâni”, „bătrâne”, „moși”, „tatăi” și „mamăi”. O mostră de ignoranță sau doar simptomul unei societăți în care nu mai reprezintă nimic în momentul în care nu mai poți SERVI cuiva, nu mai poți plăti rate

la bancă, școli particulare, abonamente la fitness și nu mai poți semna condica în fiecare dimineață la 9? După o anumită vârstă, românii ajung să se considere inutili și fără țel, iar societatea nu face decât să le confirme acest lucru, umilindu-i în fel și chip. Și nu, nu e vorba doar de bani, e vorba în primul rând de atitudinea față de propria persoană și de ceea ce ești dispus să accepți sau nu. Deloc întâmplător, imaginea oricărei doamne trecute de 70-80 de ani care se încăpățânează să-și păstreze bunul-gust și cochetăria trezește la noi exclamații pe care le-am auzit de nenumărate ori: „O babă nebună”. Adică, ce-i mai trebuie, la vârsta ei, să-și pună o rochie elegantă, o pereche de pantofi frumoși și să-și aranjeze părul? Ce-i mai trebuie respect de sine și cochetărie, dacă nu mai are 18 de ani și „90-60-90”? Privindu-l pe bătrânelul german, mi-am adus aminte și de doamnele cochete din cafenelele pariziene pe care le admirasem de atâtea ori, de bătrânica simpatică dintr-un boutique londonez, care proba cercei vintage, de bunică unui fost coleg american de la masterat, care își petrecea după-amiezele citind reviste de modă și colindând magazine de antichități. Și, în ultimă instanță, de propriul meu bunic, care la 91 de ani nu rata nicio știre, niciun ziar și nicio

revistă de economie și politică, care comenta cu entuziasm fiecare meci de la campionatul european, ba chiar își făcea planuri și croșeta pronosticuri pentru Cupa Mondială care urma peste patru ani. Și, punând laolaltă toate adevărurile ignorate pe care le-am citit de-a lungul vremii, mi-am dat seama că așa vreau să fiu și eu peste 40 de ani. Doar că, pentru ca asta să se întâmple, trebuie să încep de acum. Fiindcă ceea ce tolerezi la 20 sau la 30 de ani ajunge să fie destinul tău la 50, 60 sau 70. Și nu, nimic din cele de mai sus nu ține de alții. Nu trebuie să te războiești cu nimeni, nu trebuie să închizi uși în nas, nu trebuie să bați cu pumnul în masă. Trebuie doar să faci alegeri mai deștepte, să faci loc, delicat, pentru mici bucurii semnificative, să spui un „nu” elegant atunci când cineva vrea să profite de timpul, energia și bunăvoința ta, să nu te arunci cu capul înainte în orice proiect, doar ca să-ți arăți disponibilitatea și să speri că vei contabiliza niște bile albe pe o tabelă imaginară și inexistentă, să nu zici niciodată, „O să am timp de mine mâine, săptămâna viitoare, luna viitoare, după ce copiii intră la școală, după ce, după ce, după ce”. Dacă nu îl smulgi tu cu bună-știință din ghearele vieții, e posibil ca acel timp să nu vină niciodată.

MAXIM(E)ORUM

Când un prieten te înșeală prima oară e de vină el, când te înșeală a doua oară e de vină tot el, dar dacă te înșeală și a tria oară ești de vină tu.

(proverb arab)

În afară de Dumnezeu, singurul creator este Poetul.

(LaRocheFoucauld)

Poetul adevărat nu se dezice, niciodată, de experiența lui de viață.

(Nietzsche)

După ce faci, singur, tot ce se poate face, deabia atunci va interveni destinul.

(Confucius)

Sunt oameni (popoare) care preferă să se târască Și să piară de foame, căci, în nimicnicia lor, nu riscă să moară de sabie Și în luptă, pentru o viață mai bună Și mai demnă.

(I IV)

Există viermi care fac mătase, dar tot viermi rămân.

(proverb românesc)

Când religia își dă mâna cu politica, aproape va fi uraganul.

(Frank Herbet)

Dacă toate drumurile nu duc la Moscova, Moscova ne va ieși înainte pe orice drum.

(Emil Cioran)

Orice mare avere are, la bază, o fără de lege.

(Honore de Balzac)

GEORGE TERZIU

Sfârșitul unui poet dubios

De când am murit e pace în România
Cred că eram un tip dubios
Serviciile secrete se interesau de mine
în fiecare seară
Dădeau rapoarte, se primeau rapoarte
Numai eu știam conjugarea verbului a
simți
Numai eu înțelegeam răsăritul și apusul
Dar mi-a intrat un cui în talpă
Cuiul fundamental prezis de Einstein
Am dat apoi în starea de triumfi și am
murit,

Lăsând pe toți cu gura căscată
S-a vorbit la moartea mea, ca și la alții
Vite domnule a murit, vai, era o
valoare
Și m-au dus la cimitir
Printre mii de oameni de neînlocuit

Poem de ziua mea

Profundul violoncel al nopții
Azvârle întunecata sa jubilară departe,
peste zare.
Imaginea de ceață a lucrurilor își
dizolvă formele
În fluviul de lumină albastră
Muzeul de artă tresare sub pașii
poetului

Picturile curg înapoi în pensule
Imaginile fug pe câmpuri răzlețe
Împiedicându-se de fluturi călători
Personajele principale țin discursuri
despre

Vreme
Și despre căderea în păcatul picturii,
Autorii fug speriați de moartea criticii.
Dar nu, nu acesta e poemul căderii
mele,
Am ceva pentru voi, prieteni din toată
lumea,
O sărbătoare de iunie sub care mă nasc
Aseară m-am întâlnit cu mine și arătam
obosit
Dacă am noroc voi muri de o boală
celebra
Și se va vorbi de ea la televizor

Linia imaginară

Când am tras acea linie imaginară
Toți câinii din oraș au început să latre
Toate bunicile au încremenit cu nepoții
de mână
La birtul din colț zeii au ieșit plictisiți
la o bere
Puteam să le stric infernul cu linia mea
imaginară
Sau să-i fac să se iubească nebun
Dar ceea ce trebuie să se întâmple se
întâmplă
Așa că dimineața asta e o dimineață
tristă
Banală, plictisită, nici măcar nu merge
la școală

E vacanță și totul e asemenea vacanței
Singura preocupare sunt fenomenele
normale

Cum ar fi privitul în ochii minții
Și mersul pe catalige
Pentru a analiza lumea de sus
Când am tras acea linie imaginară nici
nu am știut
Că doamnele visează la iubirea veșnică,
Când ești copil te uiți după fete
Când ești bătrân te uiți după
doamne-doamne,
Pentru o doamnă am oprit odată apele
și munții
Am oprit poezii și criticii literari
Am oprit câinii să latre
Ea m-a lăsat să-i pup mâna
Care brusc s-a ofilit și doamna a murit
curând
Toate femeile sărutate de mine se ofilesc
Apoi se întristează și mor devreme

Ieri

Azi dimineată am desenat pe cer
Triunghiuri, pătrate și cercuri
Soarele strălucește complice
Eu știu că știu ce nu știu
Nimeni nu întreabă nimic
Sunt pierdut în consoane diverse
Iar în calendar este miercuri
Am un gând colorat, ca o tavă
Luminând diferit în reflexe ciudate
Triunghiuri, pătrate și cercuri
Fac tumbe raționând ecuații
Ca fluturii-n flăcări de becuri
Și moartea privește din spate
Fugiți de mine, prieteni
Fugiți acum, când se poate
Eu știu că știu ce nu știu
Dar nimeni nu-ntreabă pe nimeni
Și nimeni nu caută să vadă
Cum moartea privește din spate

DE LA MANCHA LA PIETROȘIȚA

Don Quijote sucește și răsucește în mâini o foiță, care aduce a pergament, dar e mult mai subțire, mai s-o frângă între degete! E în plin câmp, ceea ce nu-l împiedică să se dea mai la soare, să buchisească mai lesne... Tot nimic!

- Sancho!

- De ce strigi, Stăpâne, că sunt alături, ici-șă!

- Ia vezi, tu mă; ce scrie aici?

- Hă, hă! Păi nu știi că nu știu să scriu și n-am deprins nici cetirea?

- Slugă umilă, ți-a intrat democrația în cap?! Te compari cu nobili ca mine?! Ți-am zis să-mi spui ce scrie, nu să citești! Bunăoară, buchiile astea rotunde și astea ascuțite, așa sunt, ori nu le văd eu, bine, că sunt cam obosit de atât amar de ani, de când mă lupt singur cu morile de vânt!

- Sunt și rotunde și ascuțite, Măria Ta. Văd parcă și ceva puncte și virgule, că pe-astea le știu bine...

- Vezi mă, cum te deștepți lângă mine! "Stimate domnule Quijote, mai jos subscrisul lancu din Vale... fac invitație domniei tale... Pietroșița... n-o să-ți pară rău... Poet" ... Indescifrabil" Păi n-are cum fi indescifrabil, că citii litere, nu cifre! Dar ne lămurim la fața locului!

- Păi cum, plecăm?

- Plecăm, mă! Văd că te-ai învățat să cârtești în vremea din urmă! Dormirăm veacuri întregi, dar văd că și-n somn te molipsești de ponoasele vremurilor moderne!

Ultimul cuvânt din scrisoare, "poet", i-a intrat în cap nobilului cavaler, ca un cui strâmb, ce nu poate fi scos cu una cu două: dacă biograful lui, Cervantes ot Pirinei, a scos un roman așa de atractiv, un poet, fie el și de la Pietroșița carpatică, ar putea scoate o biografie și mai spectaculoasă, cu lirismul

nesfârșit de care dispun poeziile! Gloria Mundi!...

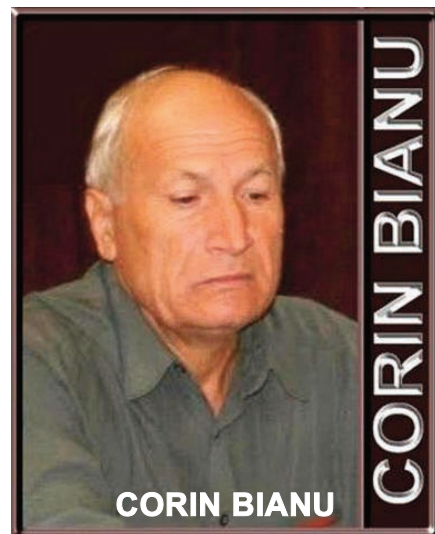
- Sancho! Unde-ai rămas, bezmeticule! Nu vezi că mă orbesc în întuneric ăștia cu lumânările lor, pe care le țin ca nelumea, îndreptate ca lăncile la atac, nu vertical, ca o cinstită lumânare?! Și chiar mânuiesc lumânările ca pe lănci, că după ce mă orbi, mai să mă lovească ăl de o ține, îmbrăcat în fier și tituind ca un măgar castrat, de-mi țiue și urechile! Fără ochi și urechi, cum să mai lupt ca să mai și câștig?

- Aici sunt, Măria Ta, ceva mai în spate, pe dreapta, în direcția de mers spre Pietroșița, da' încă nu ne-am depărtat de Mancha! Unu' din ăștia cu armură de fier și lumânarea culcată, m-a orbit și mi-a lovit măgarul cu una din roțile... armurii, din pricini de... de noapte! Când a auzit "buf" s-a oprit scrâșnind din... ce Dumnezeu o fi scrâșnit, a ieșit din armură și mi-a zis într-o spaniolă plină de englezisme, că... El a crezut că suntem fantome! "Ce călăreți să meargă noaptea pe mijlocul autostrăzii!?! L-a ferit pe cel din față, cu calul, dar pe al doilea, cu măgarul, nu l-a mai putut feri! A început să-njure în spaniolă curată, mi-a înșfăcat animalul cu mine cu tot și ne-a aruncat într-o cotigă de fier, că să ne ducă la spital, să ne diag... di... nosticheze! Că el nu vrea să rămână fără permis, ba să mai înfunde și temnița, pe cum că fuge de... a mă-si, că nu mai țin minte cum a terminat!

Don Quijote nu se miră că a fost lovit slujitorul, pentru că așa e mereu la belele: doar ăia micii le trag. Dar care din ei e lovit, patrupedul sau bipedul?

- Și nu te doare nimic?

- Pe mine nu, da' măgaru' are un picior șandaliu, cre' că e rupt!

Ține-l de vorbă p-ăl ieșit din armura asta zăngănitore, să-mi iau măgaru' la spinare, că-l facem noi ca nou cu ilixiru' dă la cavalerul Cervantes, ăl de ți-a făcut CV-ul și le potrivește bine pe toate... Și țin-te și la ăștialalți, care continuă să dea buzna, "din ambele sensuri"!

- Ai zis și tu bine, o dată! Reparăm măgarul și ajungem la țărmul mării! Ne imbarcăm pe o corăbioară cu pânze, că e mai iute, mai trecem încă o mare ceva mai neagră și gata, am ajuns la o aruncătură de sulită de Pietroșița, fără a mai trece prin țările și țărișoarele maicii Europa, care pe față sunt surori bune, iar pe dedesubt se mănâncă între ele, mai rău ca pe vremea romanilor.

- E mai simplu și mai direct, că pe uscat s-ar putea să nu mai stai bine cu softul, după atâția ani de la naștere! Da' cu ce plătim?

- Sancho, Sancho, mă tem că te pierd și pe tine prin vremurile astea noi! Memorie ca a mea, patent Cervantes, nu se mai găsește azi! Cavalerul de care zisei, a făcut bani buni pe cartea despre mine și mi-a dat o parte. Scoatem cuiele de la potcoavele Rosinantei, că sunt toate de aur și bogați suntem!...

*

- Sancho!

- Yes!

- Să fi răspuns și tu măcar, "da", că am ajuns deja printre românași! Voi,ăștia de jos, v-ați făcut care de care mai deștepți de când cu democrația modernă, nu mai țineți seama de noblețea de stirpe! Păi pe vremea noastră feudală, nobilul era nobil, oricât de sărac ar fi rămas, iar acum nu mai găsești noblețe, nici s-o cauți cu lumânările alea mari și culcate de-alungul autostrăzilor! Te uiți la câte unul cățărat pe gramada de bogății și n-are maniere nici cât Rosinanta mea! Au adunat bogății, dar nu le-a mai rămas timp să se școlească, nici cât să-și șlefuiască... pardon, caracterul! Ia vezi, ne așteaptă poetul în port?

- Da' după ce se cunosc poeții, că pe prozatorul don Miguel, îl miroseam de la trei poște! Avea vinuri nobile la cramă!

- Ai dreptate, că vodka ăstora nu miroase!

- Vodka pritocescăștia?...

- Tzuică! Dar folosesc vodka la păcăleală. Nu miroase, deși e rusească! Bă!... Unde e poetul?

- Dacă nu-l vezi Măria Ta, că ești în față, cum să-l zăresc eu din spate?! N-o fi nici călare pe cal...

- Exclus! Caii au fost

exterminați aici de pe vremea colectivului. Nu s-au dovedit nemuritori, ca Rosinanta mea, i-a băgat pe toți la grămadă în salam de... porc și pasăre!

În sinea sa începu să regrete, cât de bine i-ar fi prins acum biograful! Ar fi luat legătura ca de la scriitor la scriitor, cu... ăsta din Vale. Scriitorii se înțeleg foarte bine între ei: unde sunt doi, sunt trei păreri! Dar la nevoie, ajung la o singură părere: vina este la autorități!... Dar cine mai știe azi, într-o oarecare zi a anului 2013, de Miguel de Cervantes?! Faimos este el, nobilul don Quijote, fiindcă biograful a avut ce să scrie în "monografia" lui!...

- Vezi mă, Sancho, că nu mă vindec de gesturile cavalerești, nici după sute de ani? A fost o adevărată aventură să ajungem cu chiu cu vai de la Pirinei în Pietroșița asta de la poalele Carpaților și când credeam că vom avea parte de o binemerită odihnă, cât va transpune liric noul biograf istoria faimei mele, el ne-a chemat să ne pună la treabă! Ai auzit ce-a zis!

- Că-n sus, că-n jos... că el vrea măcar o părticică din experiența Măriei Tale în lupta cu morile de vânt, că bine ar fi ca s-o facă chiar nobilul don Quijote, iar el să privească și... să scrie! Hm!...

- Ne-a cerut ajutor în lupta cu morile de vânt! Păi s-a umplut toată Europa în ultima vreme de mori de vânt, de ce trebuia să ajungem, noi, tocmai la marginea răsăriteană a ei?!...

- Că nu, că da, că el, Iancu ăsta, luptă cu morile de vânt, că asta e viața lui!...

- Obraznic, păi se compară cu mine? Tocmai când mă gândeam, cum să fac să-l ajut! Nu se compară nici cu scribu-ăla de Miguel, căruia i-am făcut onoarea...

Don Quijote, da' mai zicea că

are și el pre... pre... cedente! Se luptă cu morile de vânt de pe vremea comunismului, un fel de Inchiziție fără niciun Dumnezeu, ce-a fost pe la ei. Că pe atunci se ascundea în hrubele unui castel "mehașist"*, vegheat de un pustnic! A-ncercat să mă convingă – așa ca de la om simplu la fel – nu îndrăznește să-ți vă vorbească neîntrebat, cum că gara feroviară de la Pietroșița a rămas fără trenuri... Că uite gara, nu e gara! Nu cumva, ca unii iubitori de antichități să ia șinele, ca amintiri pentru "fiare vechi"! Și adio, călătorii pe calea ferată...

- Îmi pare frumoasă Pietroșița de sub Carpații românești, dar pentru fleacul ăsta, să batem depărtările?!

- Sunt mult mai multe, asta e doar una... Dar cea mai cea e alta, da' acolo se pleacă anapoda! Au luat-o unii de sus în jos și se luptă cu morile de vânt, să-l dea jos pe Eminescu al lor...

- Eminescu?!

Ar vrea să-i spună slugii cine e persoana, nu ca să o compare cu Don Miguel, care a făcut nobilul gest de a-i veșnici biografia, dar e vorba despre un mare și strălucit poet, un fel de Luceafăr...

- Mi-a zis multe, da' am înțeles doar, că în România nu e ca-n Spania!

- Asta ar mai lipsi! Dar îți spun eu, cum e cu acele atacuri anapoda: de sus în jos n-au bază de sprijin! Atacanților le va merge bine un timp, vor prospera și... tocmai când vor crede că stau bine de tot, vor cădea brusc, ca păduchii ce cresc mari-mari pe câte o vietate, până ce cad la prima scuturătură...

* Vila scriitorului M. H. Simionescu din Pietroșița

DE LA ALVEOLA UMANĂ A LUI ESTRADA, LA SEMIOTICA IMPERIALISTĂ A NEIUBIRII

120 de ani de la nașterea scriitorului Ezequiel Martinez Estrada

Pur și simplu, îl iubesc pe Ezequiel Martinez Estrada, iar motivele mele sunt diverse. Îl iubesc pentru că s-a constituit în acel soi de intelectual aparte, spijinit pe temelia întotdeauna sigură a autodidacticismului constructiv. Îl iubesc pentru că și-a apropiat cu voluptate neliniștea tristeții, reușind să redea plenar dansul în spirală al infinitului său lăuntric. Îl iubesc pentru că a fost hăruiat de celestitate să nască simboluri autentice spre a defini în detaliu sufletul Argentinei, cu luminile și cu umbrele lui triste și prăfuite cu tot. Îl iubesc pentru că nu a văzut în omul obișnuit al pampei - cel care știa să poarte în felul lui un dialog ascuns cu firul de iarbă mișcat din toate părțile de vântul neocrotitor al câmpiei - barbarul unei comunități nonculturale dominat, în genere, doar de instincte primare ori semenul inferior căruia nu trebuie să i se acorde decât un vădit dispreț erodant de către Alteritate. În fine, îl iubesc pe Estrada fiindcă, prin firea lui, a fost un veritabil înaintevăzător al lumii acesteia, reușind să pătrundă cu ochii minții și cu cei trupești dincolo de pojghița aparentă a realității și să descopere cu bucurie în sufletul pustiului argentinian însuși sufletul primordial al locuitorilor săi - oglinda unde infinitul mare își reflectă, în fiecare moment al zilei și al nopții, măreția-i greu de cuprins în cuvinte, cu toate că această oglindă nu i-a putut răspunde niciodată la fel de onest Cerului cu invariabila ei opacitate cvasideumanizantă.

Magdalena ALBU

Caracterizat de o erudiție desprinsă parcă din fecunditatea spiritului mereu ardent al Renașterii, scriitorul născut în San José de la Esquina (Provincia Santa Fe) a dăruit culturii universale una dintre cele mai cuprinzătoare exegeze care s-au scris vreodată despre spațiul argentinian al vremii lui, exegeză intitulată definitoriu „Radiografia pampei”. O revelație pentru mine această pătrundere răscolitoare a lui Martinez Estrada în adâncul Sinelui propriu și în cel al toposului natal, situat periferic, sub raport geografic, pe continentul Americii Latine. Edgar Papu îl compară pe autor cu Feodor Mihailovici Dostoievski în ceea ce privește demersul său lucid de a cerceta lucrurile până în esența lor primară, ireductibilă, deoarece capacitatea aproape singulară, până în prezent, a lui Estrada de a sonda nonapologetic straturile de suprafață, precum și pe cele de adâncime ale umanului întâlnit în cale și ale teritoriului străbătut, alcătuiește cu vădită obiectivitate diagnoza

integrală a spiritualității și a civilizației din Argentina primei jumătăți a secolului XX, cartea fiind publicată, după cum se știe, în anul 1933.

Totul are memorie în teatrul divers al pampei. Și oameni, și plante, și pietre, și aer, zvâcnesc cumva în același ritm imemorial al locului. Căci „Radiografia” lui Estrada se prezintă aidoma unui film al vieții bine definit, cu repere geografice fixe și cu rădăcinile înfipite milenar în dizarmonia amețitoare a unui orizont spiritual unic, a cărui amplitudine este sporită, din păcate, de ceea ce domină devastator întinderea - dezumanizarea umanului ca specie. Poate că nu suntem prea departe de adevăr, atunci când afirmăm aceste lucruri, fiindcă Martinez Estrada ni se înfățișează drept acea conștiință care decryptează, pe de o parte, tainele viitorului omenirii, precum Efrem Ieromonahul de la Schitul Vatopedin „Sfântul Apostol Andrei”, iar pe de alta, el este un consacrat scrutaător (de tip renescentist, iată, prin arhitectura vastă a cunoștințelor expuse) al trecutului și un semiotician desăvârșit al interacțiunii perfecte dintre natură și om. De-a lungul și de-a latul pampei, fiecare entitate, în care zvâcnește puternic sau molcom viața, comunică, printr-un joc arhaic al reflexelor căpătate și al rațiunii, cu sufletul ce animă în permanență forma. Și asta, fiindcă, pentru scriitorul argentinian, pampa nu reprezintă doar un topos oarecare al pământului caracterizat de o serie de

coordonate exacte raportate la planul general al planetei. Și nu este nicio metaforă izolată, unde autorul a încercat să închidă înăuntru-i principii felurite, particularități zonale, descrieri fenomenologice demne de menționat ș.a.m.d. Ea depășește în mod vizibil aceste laturi completamente restrictive, poziționându-se fără echivoc în registrul larg al semnificării conținutului, pe care unitatea sau, mai bine zis, în cazul de față, complexul de unități culturale distincte aici analizate îl predetermină.

Pentru Estrada, pampa și lumea ei înseamnă o mulțime imensă de semne definitorii, pe care încearcă să le supună în carte unei explicitări exacte și volițional încărcată de detaliu fin. Raporturile zilnice sau ocazionale ale omului cu elementele naturii sunt frățești, simbiotice, de maximă intimitate a comunicării și de comuniune, în același timp. Ciclitarea anotimpurilor implică, la rândul ei, o largă perspectivă a cunoașterii integrate și integrale pentru ființa umană a pampasului aflată într-un proces continuu de inadecvare cu mediul din care, prin lucrătura sordidă a destinului, este parte. Radiografiat totul cu minuție și în mod dual - pentru că, în opoziție cu echilibrul stabil indus de prima parte a cărții, gânditorul intră temerar și în geometria discutabilă a metropolei, Buenos Aires-ul, ca un contrapunct necesar ce vine să anticipeze cu precizie declinul moral al viitorului acesteia și, în genere, al lumii -, pare că ni se derulează halucinant prin fața ochilor însăși banda de celuloid a sufletului Argentinei, în cea mai elevată și fidelă schiță a sa.

Pampa înghețată cu voluptate evoluția pozitivă a spiritului metropolitan, ne spune Martinez Estrada, pentru că ea reușește să își impună cu duritate legea în fața unei

civilizații incipiente. Dezumanizarea, delincvența, instinctualizarea disperată a individului vorbesc laolaltă despre un eșec al conglomeratului cosmopolit urban în fața cortexului nivelat al câmpiei. Ca atare, supraviețuirea omului în alveola geografică, dar și în cea politică întoarse atât de hotărât împotriva sa capătă sensuri specifice. Barbaria unei existențe neofertante și nefirești de dure, aproape reptiliene, după E. Papu, trăite de acesta la modul tragic în miezul violent al întinderii a dezvoltat o serie de complexe nevindecabile asupra psihiei umane, complexe care și-au prelungit tentaculele până în poligonul pervertit al Buenos Aires-ului, dar și „tot soiul de excrescențe negativ-morale” (Edgar Papu) ivite în vidul campestru și de conștiință precizat. Așa vede lucrurile Estrada. Pentru el, tarele imprimate genetic de-a lungul vremii fiului pampei nu pot fi anulate niciodată de stropul civilizator pe care îl naște cu titlu identitar metropola. Descoperim, iată, aici nu numai chipul lucidității ieșite din comun a autorului „Radiografiei”, ci și doza uriașă de tristețe a sa în raport cu sufletul năvalnic al Argentinei, în creuzetul căruia materia și antimateria se topesc, deopotrivă, cu un firesc mai puțin obișnuit, ca și cum ele ar fi conviețuit astfel încă din scena primară a Facerii.

Ezequiel Martinez Estrada a iubit în mod absolut pământul Argentinei. Poate tocmai de aceea „Radiografia pampei” este și cel mai elocvent referențial literar de până acum pentru întreaga cultură a lumii în ceea ce privește conturarea cu obiectivitate a relației antagonice dintre stadiul de barbarie și nivelul de civilizație coexistente pe teritoriul unei țări. Estrada nu a văzut în raportul acesta de vizibilă excludere dintre cele două noțiuni

anterior specificate, pe care le-a ascuns cu intenție în forma distinctă, dar deloc abstractă a matricei simbolurilor - și avem de-a face aici cu un grad maxim de autenticitate în sfera creației literare a secolului XX -, o ameliorare a discrepanțelor indiscutabile dintre Trapalanda și Arghiropolis ori o anumită influență pozitivă dinspre oraș către câmpie. Dimpotrivă. El a observat agresiunea de neoprit a sălbăticiiei asupra metropolei, dar și faptul că aceasta din urmă a ajuns să reprezinte, mai degrabă, produsul nefast al interacțiunii dintre două structuri diferite între care hiatusul s-a instaurat, încă de la început, cu destul de multă evidență. Despre noțiunea de libertate a ființei cu apucături de reptilă în concertul zgomotos al supraviețuirii campestre, din nefericire, nu se poate discuta aici cu larghețe.

Cu toată ființa ei de ierburi și de lut, pampa își transcende propria metaforă și realitate, căpătând, prin verbul pătimăș al lui Martinez Estrada, contururi precise de mit. Un mit netăcut însă, care covârșește și subjugă ființa, deoarece lupta îndârjită dintre om și demonul supraviețuirii din prezentul sempitern a obligat noblețea spiritului să-și piardă în vreme definitiv consistența. Cu alte cuvinte, în cartea lui Estrada, limitele umanului încep să se nască forțat în ecosistemul dizolvant pentru trăiri sufletești înalte al câmpiei, iar efectele lor negative să se împrăștie mai apoi cu repeziciune, ca într-o algoritmie predeterminată a răului, dincolo de zidurile cetății moderne a Buenos Aires-ului, în suflul fierbinte al unui oraș, care primește întotdeauna cu nesaț ceea ce respinge, pe de altă parte, vehement. Propunerea pe care o face, de fapt, scriitorul argentinian este modelul real, la dimensiuni reduse, al crizei de identitate în care

se zbate și după șapte decenii, iată, de la conceperea cărții sale, lumea. Acest lucru dovedește faptul că Ezequiel Martinez Estrada a posedat nu numai o erudiție reliefată cu strălucire și responsabilitate în opera sa, dar că el a fost și un gânditor vizionar, care a anulat în manieră proprie toate barierele timpului fizic, stilizând, cum nu se poate mai reușit, practic, două destine suprapuse: cel al pampasului argentinian și cel al postmodernității metamorfozante de azi.

Din lumea vântoasă de acum aproape un secol a pustiului sud-american așezat cu fața către Atlantic și spatele către civilizație și până la realitatea profund dezarticulată, cel puțin pentru moment, a începutului de veac XXI, avem de-a face cu o trecere semnificativă din sfera istoriei concrete a trecutului în alveola social-culturală a prezentului cu aspect întunecat, asubstanțial din punctul de vedere a structurii sale și cu o identitate asumat luciferică, unde relativizarea adevărului pare că este, la o primă încercare prospectivă, unul dintre cele mai distructive lucruri aruncate în ochi umanității de către noul ev postmodern. La o lectură secundă, însă, a fenomenologiei complexe din contemporaneitate, relativizarea în sine a adevărului începe să capete oarecum legitimitate, transformându-se brusc în spațiul minimal al unei breșe extrem de necesare, până la urmă, pentru a clarifica în detaliu o anume situație concretă. Este și singura parte pozitivă, de altfel, pe care i-o putem atașa acestui nou principiu dominant al actualității.

O semiotică a imperialistă a neibirii... Personal, așa aș caracteriza romanul lui Umberto Eco - „Numele trandafirului”. Căci, înlăuntrul său, decriptarea după un algoritm impus a mitului macabru al crimei se desfășoară într-o atmo-

feră hrănită până la saturație cu cadavre, unde mulțimea semnificațiilor intens căutate, cel puțin la nivel de aparență, dispar topite toate într-un mister inaccesibil nu numai timizilor neofiți, ci și marilor inițiați ai momentului. De la opera literară în sine și până la recentul discurs public al autorului cu accente profund disprețuitoare în raport cu o anumită categorie de persoane, e un pas semnificativ, deoarece mesajul diseminat aduce, de fapt, în planul analizei prezente relația totalmente compromisă dintre autointitulata elită planetară și mase, de eșecul cultural al cărora elita poartă o vină principală prin re poziționarea voită, în primul rând, a centrului de greutate al comunicării sale din sfera interacțiunii societale firești în perimetrul unui nefast autism restrictiv și disonant cu ceea ce definim drept stare de firesc a normalității. Un tip de orgoliu nejustificat și condamnat, până la urmă, valorizat, iată, printr-un preț extrem de mare într-o lume permanent asasinată spiritual în numele semnului imobil al crucii întoarse a urii.

Mă abțin, totuși, de la a cataloga discursul public al lui Eco ca fiind unul al urii, pentru că nu pot atașa, pur și simplu, acest substantiv cu încărcătură semantică negativă personalității complexe a scriitorului. Aș spune, mai degrabă, că este un monolog construit pe echilibrul instabil, repet, al neibirii, gândindu-mă la pecetea de ordin estetic pe care i-o împrumută, întru exemplificare, Roland Barthes trandafirului, anume aceea de simbol vegetal al pasiunii. Prin opoziție cu semioticianul francez, Umberto Eco nu distribuie însă o semnificație a lui, aparte, trandafirului, ci îi umple acestuia întreaga natură de un sens neprecizat, să-l numim, transformându-l în purtător de metaforă

întunecată a crimei. Avem libertatea de a insera acest atribut titlului cunoscutei sale cărți. E, practic, un mesaj care vine insistent dinspre cuvinte către cititor, întruchipând un soi de realitate lugubră, unde floarea cu spini ucide, încetul cu încetul, viața, expediind în spațiul faptelor ilegale feroce divinul din om și, finalmente, împrușcându-i acestuia definitiv multitudinea de sensuri a codului său specific existențial. Până la urmă, „semiologul imperialist” italian se lovește în propriul lui discurs public de însăși exercițiul de a privi cu obiectivitate teritoriul virtual direct în ochi. Căci, dacă mitului, după Barthes, „timpul și cunoașterea nu-i vor adăuga nimic, dar nici nu-i vor lua nimic.”, într-un mapamond nepopulat la tot pasul cu Einsteini creativi, lui Eco, întreținerea de raporturi nenaturale cu semnificantul și semnificatul jocului circular al realității prezente în substanța invizibilă a fibrei optice i se întoarce împotriva, născând, astfel, dint-o dată, paradoxul contrazicerii cu propriile-i idei, ceea ce la Ezequiel Martinez Estrada era completamente exclus.

Să fie oare, ne întrebăm, discursul lui Eco unul ce anticipează puternic o criză semiologică actuală, care vine să sublinieze necesitatea re poziționării acesteia în contextul apariției rețelelor sociale constituite,

În mod evident, în purtătoare de material semiotic abundent, dar și într-un segment absolut necesar de cercetat al domeniului extins al comunicării de masă?!... Personal, așa aș decripta cele susținute recent de către scriitorul italian, fapt care nu presupune cu niciun chip reinterpretarea conglomeratului său operistic anterior creat, ci, dimpotrivă, acesta trebuie să fie considerat însăși baza fundamentală de sprijin pentru realizarea analizei de fond a fenomenului de curând apărut. Interesant de remarcat aici e un aspect funciar, anume acela că raportarea cercetării în sine are drept axe dominante atât forma, cât și conținutul semantic al expresiei scrise, care capătă caracter de materialitate tangibilă, pe lângă toate celelalte axe secundare legate de sfera publicitară, de cea a elementelor audio-video, iconice ori de alte naturi integrate într-o astfel de modalitate comunicațională de tip recent. Conținutul expresiei scrise, de pildă, ca marcă identitară a câmpului semiotic specific subiecților umani, devine, iată, un puternic generator de informație culturală, de la care se poate pleca oricând în alcătuirea unei diagnoze precise, însă nu la nivel general comunitar, ci doar la nivel de individualitate concretă. A amesteca entitățile psihice între ele și a formula o concluzie cu totul și cu totul neconformă cu realitatea ca atare denotă un principiu de critică a conștiinței sociale complet eronat ca modalitate de a privi dincolo de ceea ce suntem învățați a vedea în mod obișnuit în juru-ne. Cu alte cuvinte, deslușirea denotativă sau conotativă a corpului lingvistic propus de un subiect în parte nu numai că reprezintă o mare provocare pentru un specialist, dar îl și îndreaptă pe acesta către o latură distinctivă a modelului semiotic ales, model de o complexitate

vădită, unde pot fi descoperite o multitudine de semne încărcate de emanații spirituale noi. Spațialitatea virtuală devine, în acest caz, o spațialitate obiectivă, puternic semnificantă, formată dintr-un sistem de coordonate fixe, e-adevărat, uneori, mai greu, alteori, mai ușor deslușibile din punctul de vedere a conținutului forme construite, un teritoriu care cheamă către el semiotica - și aici îl citez pe Eco - nu ca pe o „teorie a minciunii” globale, ci ca pe o disciplină necesară de stabilire a tuturor fațetelor specifice acestui nou rit comunicativ. Întâlnim aici un perimetru plin de semnificații diferite, caracterizat de un limbaj propriu, care poate rămâne la nivelul binecunoscut de limbaj-obiect sau poate îmbrăca și haina meta-limbajului, transformându-se, uneori sau de cele mai multe ori, chiar în ceea ce Barthes denumea explicit „rostire mitică”.

După cum se știe, „forța interpretării” limbajului folosit în artă, dacă facem trimitere la ceea ce corect sublinia Gombrich, rămâne singurul vector logic în stare să elimine eroarea de citire a oricărei ecuații plastice propuse publicului de către creatorul de mesaj, în speță pictorul, perceperea forme lui solide, dacă facem trimitere la Ruskin, devenind „în întregime o chestiune de experiență.” (spre a nu ajunge să se metamorfozeze integral într-o iluzie optică inerentă), dar și una de traducere diferită dintr-un limbaj în altul prin intermediul asocierilor emoționale proprii, de lectură personalizată, să o numim. Sub acest unghi specific de interpretare ne-am gândit a așeza, inițial, partea din discursul public al scriitorului italian U. Eco ce viza dreptul la cuvânt al „legiunilor de idioți” prin intermediul rețelelor de socializare. Ulterior însă, parcurgând din nou „Semiotica” sa,

descoperim câteva lucruri interesante, pe care ne-am gândit că e bine a le reda în acest context, și anume: ”Va fi mai prudent să afirmăm că, în orice caz, există o interacțiune foarte strânsă, și pe mai multe direcții, între viziunea despre lume, modul în care o cultură pertinentizează propriile unități semantice și sistemul semnificanților care le denumesc și le ‘interpretează’. Procesele de schimbare de cod au loc când această interacțiune nu este acceptată ca naturală și este supusă unei revizuirii critice. Acestea sunt cazurile în care într-o cultură dată un câmp semantic organizat într-un anume mod începe să se destrame, pentru a lăsa locul unui alt câmp altfel organizat, admitând că e greu ca această „schimbare a gărzii” să se petreacă fără traume, că este mai ușor să coexiste vreme îndelungată câmpuri semantice complementare sau chiar contradictorii.” Până aici, nimic de adăugat. Mergem mai departe și constatăm faptul că „Uneori acest fenomen este sursă de confuzii, alteori de discuții, alteori chiar sursă de stimulente creatoare; aproape întotdeauna fenomenul caracterizează scindări culturale care sunt în același timp scindări de clasă.” În epoca relativizării cu orice preț a adevărului, acesta să fie el, oare?!... Cu îndoiala firească strecurată în suflet, continuăm să citim: „Într-adevăr, a denumi (și a mânca drept) |caviar| cele mai ieftine ‘icre’, a oferi drept |cognac| o băutură produsă în afara provinciei Charente, sau a crede că |spumos| este un alt nume pentru |champagne|, sunt comportamente și moduri de a gândi și de a percepe faptele specifice celor ce aparțin claselor neînstărite.” Nu cred că ar mai fi necesar vreun comentariu adăugitor aici, raportul dintre cele scrise și cele afirmate public de semiolog fiind unul de similaritate vădită.

Dacă atașăm însă, citându-l tot pe Eco, câteva fraze ce privesc analiza sumară a conținuturilor culturale, atunci ne întrebăm cu obiectivitate cum a putut fi construit discursul său public vehement pe o schemă de gândire situată în totală contradicție cu ceea ce stă prins în rândurile de mai jos, scriitorul excluzând din start în monologul rostit tocmai ceea ce accentua puternic în „Semiotica” sa, și anume: „codurile, acceptate fiind de societate, construiesc o lume culturală care nu este nici actuală, nici posibilă (cel puțin în termenii ontologiei tradiționale); existența ei este de ordin cultural și constituie modul în care o societate gândește, vorbește și, în timp ce vorbește, rezolvă sensul propriilor gânduri prin alte gânduri și pe acestea prin alte cuvinte. Căci dacă gândind și vorbind o societate evoluează, se dezvoltă sau intră în criză chiar și atunci când are de-a face cu lumi ‘imposibile’ (cum se întâmplă în cazul textelor estetice sau al aserțiunilor ideologice), teoria codurilor este destul de preocupată de natura ‘culturală’ a acestor lumi și se întreabă cum să facă pentru a ‘ajunge’ la conținuturi.” Să nu fi observat autorul „Numelui trandafirului” tocmai multitudinea de conținuturi existente în comunicarea complexă de tip virtual, asimilându-o, fără niciun fel de argumentație clară și răspicată, practic, cu o mulțime vidă inexpressivă și, totdeodată, lipsită de orice detaliu semnificativ?!... Iarși ne îndoim, căci experiența de-o viață a semiologului își poate spune oricând cuvântul. Să fie atunci o simplă eroare de lectură personală a realității sau doar un joc pr-istic obișnuit?!... Momentan, nu știm cu exactitate, așa că nici nu putem hazarda în a formula vreo concluzie în această direcție cu orice preț.

Până la urmă, izbucnirea unor

asemenea discursuri individuale cu caracter public împotriva unui anumit segment al umanității, prin care se practică un soi de apostrofare a maselor de subiecți-vități așa-zis ignorante, mergându-se pe ideea catalogării lor drept superficiale și inadecvate din punct de vedere cultural, ca să fim eleganți în exprimare, este ea efectul principal al limitelor propriiei rațiuni critice a semiologului italian, o barieră interioară apărută în mentalul acestuia de a exercita și un alt tip de lectură a semnelor multiple și evidente din spațiul rețelelor de socializare, cu toate că domeniul foarte larg al semioticii implică el însuși o deschidere plină de comprehensiune și generozitate a specialistului în raport cu arhitectura complexă a nenumăratelor unități culturale existente acum pe plan global, sau e vorba aici despre cu totul și cu totul altceva, sibilinic, ce, deocamdată, nu ni se deslușește cu rapiditate gândirii?!... Desigur, nu vrem să credem că cele spuse public de Umberto Eco se vor constitui cât de curând într-un pretext al interzicerii legale a exprimării cetățenilor planetei Pământ prin intermediul rețelelor de socializare. Căci, în epoca neagră a manipulărilor în masă, ele rămân, practic, un câmp de cercetare deschis celor avizați în a citi realmente cu claritate și bune intenții interpretative conținutul încorporat al tuturor semnelor apărute în cadrul acestui rit de comunicare. Cred că a venit timpul să se renunțe la ideea de definire a semioticii generale drept „teorie a minciunii”, dar și la faptul că, „De câte ori există semnificare, apare posibilitatea de a o folosi pentru a minți.”, așa cum vede însuși Eco lucrurile, idei pe care i le respectăm, de altfel, fără dar și poate, și să se recurgă la o nouă viziune coerentă despre semiologie, ca teorie a

expansivității cunoașterii sub aspectele ei cele mai diverse.

Dacă Ezequiel Martinez Estrada, ca într-o matematică exactă a spiritului, a căutat tot timpul să găsească în carnea realităților diverse adevăratele semnificații sui-generis pe care le presupuneau individual și simbiotic metropola și pampasul, Umberto Eco lasă, în schimb, larg deschisă poarta interpretărilor felurite, propunând, astfel, o cromatică ieșită din spectrul binecunoscut al artei plastice, cu o lumină care poate împrăștia, uneori, întunericul și cu un întuneric ce nu e întotdeauna capabil să genereze, cu o forță impresionantă, lumina. Autorul „Radiografiei pampei” și cel a „Numelui trandafirului” sunt, neîndoiește, două repere constante ale culturii mondiale, care vor invita mereu la reflecție adâncă și la critică pe măsură, acolo unde e cazul. Personal, rămân la iubirea declarată pentru Estrada, pentru că scriitorul argentinian a știut întotdeauna cu multă precizie faptul că în sufletul vulcanic al pampei trăiește ascunsă vibrația superioară a mitului etern, iar adevărul ancestral, nesupus relativizărilor fluctuante ale istoriei, reprezintă pentru mine cea mai atractivă definiție a realităților lumii aceste.

P.S. Nu numai Umberto Eco a avut în ultima vreme un discurs public nepotrivit, ci și unele persoane din spațiul autohton, pe care, înainte de a realiza o serie de catalogări eronate asupra anumitor segmente umane, i-aș invita să-i citească opera lui Ezequiel Martinez Estrada și să descopere în acolo respectul acestuia față de Om și demnitatea lui.

ECOURILE UNEI SĂRBĂTORI A CĂRȚII

În ziua de 28 septembrie, 2015, un eveniment cultural deosebit, a întâlnit la renumita librărie bucureșteană care poartă numele celui mai iubit poet național, „Mihai Eminescu”, o mulțime de oameni însetați de frumusețea cuvântului adunat în carte, mulți dintre ei fiind cunoscuți slujitori pe tărâmul culturii noastre. Au fost prezenți aici trei scriitori: Rodica Elena Lupu din București, George Roca din Australia și Milena Munteanu Lițoiu din Canada.

Au fost lansate 20 de volume de antologie ANAMAROL - 15 de poezii sub titlul de „Simbioze lirice” și 5 de proză „Scripta manent” - apărute din anul 2012 până în anul 2015, prin osârdia și priceperea prodigioasei poete, prozatoare, editoare și nu în ultimul rând, omului de cultură, Rodica Elena Lupu. La apariția antologiilor ANAMAROL a pus umărul și renumitul publicist româno-australian, George Roca, realizând grafica (fotografiile autorilor și copertele).

A fost lansat de asemenea și volumul „Poeme cifrate multilingve” - care ne-a surprins prin noutatea sa - prezentat de către autorul George Roca. Poeziile din volum fiind în 13 limbi, au litere codificate, ca într-un joc prin care se testează capacitatea de lucru a creierului nostru. E amuzant și ingenios.

La acest eveniment deosebit s-a adăugat și un alt moment, scriitoarea Milena Munteanu Lițoiu și-a prezentat volumul său „Depart de țara cu dor”. Numai simpla enunțare a motivului acestei întâlniri poate să ne trimită cu gândul la tulburătoare frumuseți pe care să le purtăm cu noi peste timp.

Considerații despre aceste volume și autorii lor au fost aduse de mai multe personalități ale literaturii și culturii noastre precum: Prof. univ. dr. Ion Dodu Bălan, Președintele Epigramiștilor din România, George Corbu, scriitorul Emil Lungeanu, Redactorul șef al publicației Bucureștiul literar și artistic, Florentin Popescu, artistul Paul Surugiu - Fuego.

Fuego a recitat poezii și a făcut comentarii de înaltă ținută artistică și literară, pe care, adăugându-le la chipu-i plăcut, la vocea armonioasă și la alesul său comportament, ne-au trimis cu gândul că oricare părinte își dorește un asemenea băiat.

Au citit din volumele lansate artiste Doina Ghițescu și Manuela Goleșcu, care ne-au încântat dând mai multă culoare și însuflețire acestei întâlniri. Câțiva autori au citit din creațiile lor cuprinse în antologii, trăind momente alese.

Câteva cuvinte le-am adresat și eu celor trei scriitori și pentru că toți trei îmi sunt prieteni dragi, i-am îmbrăcat în lumina și căldura inimii mele, așa cum și-au câștigat locurile binemeritate.

Aruncând o privire asupra carierei literare a doamnei Rodica Elena Lupu, vom întâlni până acum 65 de volume, încărcate cu o mare bogăție de aspecte în care s-a implicat și a creat. Ca poetă, te cucerește lirismul încărcat de lumina și căldura creațiilor sale, multe îmbrăcând haina muzicii ușoare compuse și interpretate de artiști de prima mărime și gustate de un public larg. Proza sa, cu scris cursiv, te cucerește și la final îți pare rău că s-a terminat și tu, ca cititor, nu te-ai săturat îndeajuns. Revii peste pasajele care ți-au plăcut și îți propui să mai revii peste timp. Activitatea de editor i-a adus multe satisfacții, ca și cea de editor/tehnoredactor a celor 20 de antologii ANAMAROL de poezii și proză, prezentate acum. Și câte nu mai are de spus și de făcut laborioasa Rodica Elena Lupu...

Despre George Roca, am spus că, așa cum îl recomandă și numele, este o „rocă dură”, una de neclintit din calea dreptății, dar una cu chip uman, cu ochi albaștri ca seninul cerului, cu priviri pline de lumină și căldură ca o litanie ce se revarsă în inimile noastre înrobînd-le pe loc. Fire optimistă, tonică, se joacă ingenios cu umorul folosit ca un scut împotriva platitudinii și a trivialității, dar și ca un mod de a rezista și de a nu se lăsa înghițit de monotonia cotidianului, astăzi dominat de prea mult cenușiu.

Generozitatea sa este fără margini, așa cum fără margini sunt scrierile celor peste 1.500 de scriitori pe care îi publică făcându-i cunoscuți în lumea largă. Face o muncă „fără de arginți”, doar din prea plinul inimii sale, o muncă închinată limbii și culturii neamului nostru și din dragostea ce-o poartă semenilor noștri. Aflându-se în deplină

maturitate, acum culege succesele din activitatea de publicist, ori pe cele de grafician, colaborator al editurii ANAMAROL, dar și ca poet și prozator, creații izvorâte din resorturile harului divin. Din ele țâșnește o deosebită delicatețe, o aleasă noblețe din care nu lipsește elanul masculin. Scrisul său ne face mai bogați în spirit și ne oferă echilibru și armonie interioară. Cu obiectivitate și prețuire îi putem oferi acestui umanist prin vocație și creație un loc important în cultura românească, chiar din timpul vieții sale.

Referindu-mă la Milena Munteanu Lițoiu, am spus că are

sertarele doldora de scrieri, că a avut multe apariții în diverse reviste, participări la mai multe antologii ori la concursuri pentru care i s-au oferit premii, lăsând debutul în volum să apară mai târziu. Așa se explică faptul că primul său volum intitulat „Departate de țara cu dor” arată o mână sigură. Meșteșugul, răbdarea, dăruirea cu care a fost înzestrată autoarea a transformat universul comun în unul original, cu totul special, dobândind virtuți artistice deosebite. Scrierile sale dovedesc o privire riguroasă și profundă, apreciată de cititori.

Cultura sa aleasă îi înobilează scrisul, iar suflul cald, bine temperat, dă viață scriiturii. Pe porțile editoriale de curând deschise, îi dorim să-și ia drumul în lume multe și interesante volume, care să prindă viață din noianul de gânduri și sentimente care îi umplu existența.

Încheierea acestui eveniment ne-a adus în minte comparația cu floarea mult prețuită de care nu vrem să ne despărțim și o presăm pentru a ne însoți în timp printre filele unei cărți.

Elena BUICĂ

FUMIO KITAOKA - GRAVURA ÎN LEMN

DOREL SCHOR

Am cunoscut-o în Tel Aviv pe Mariana Kitaoka, o bună cunosătoare a artelor plastice. Ea mi-a relatat, apropo de un articol al meu

despre pictura pe mătase apărut în revistă, că ruda ei Fumio Kitaoka a lucrat mult și pe mătase, dar mai ales gravură în lemn. La întrebarea mea dacă are vreun tablou de acesta, mi-a răspuns că are mai multe. Este un bun prilej de a vă prezenta acest gen deosebit de artă.

Fumio Kitaoka este un nume foarte cunoscut în Japonia și nu numai. E unul din maeștri japonezi ai gravurii în lemn, care îmbină vechea gravură tradițională japoneză, colorată, cu gravura

occidentală, de preferință realizată în alb - negru. Lucrările lui sunt în majoritate figurative, dar nu se refuză abstractului. El are calitatea de a se adapta la expresionismul european, mai ales datorită faptului că după ce a absolvit Academia de Arte Fine din Tokio, a urmat cursurile celebrei Ecole Nationale des Beaux Arts din Paris.

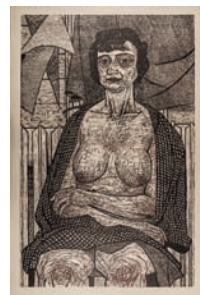

Cucerindu-și notorietatea, Kitaoka este invitat apoi să conferențeze în America. Și-a îmbogățit mereu opera cu tehnici ale artiștilor occidentali, a contribuit cu noutăți în percepție și perspectivă, s-a remarcat cu o originală direcție spre abstract și expresivitate, dar structura sa intimă, individuală rămâne profund niponă. Artistul japonez a revoluționat arta tradițională din țara sa, păstrându-i caracteristicile, dar îmbogățind-o cu

elemente ale cubismului francez și ale expresionismului german. El a adus în domeniul graficii în lemn din patria soarelui răsare noutatea suprarealismului dinamic pe care l-a combinat cu stilul contemplativ și ambianța metafizică japoneză.

Fumio Kitaoka (1918 - 2007) este bine reprezentat nu numai în muzeele din țara lui natală, ci și în numeroase instituții de artă din lume. Se remarcă în mod special Muzeul de Artă Modernă din New York, Muzeul de Arte Fine din Boston, Muzeul de Artă din Chicago, Muzeul National din Varșovia și Muzeul Japonez din Israel.

Pașaport pentru eternitate

(Prefață de Ion Iancu Vale)

Iată-l pe profesorul Paul Nenciu, dascăl cu vocație și o vastă experiență la cea de-a treia sa carte „Pașaport pentru eternitate”, realizată în plină maturitate, și marcată profund de această inevitabilă postură biologică, prin imprimarea în scriitura sa a unui surplus, firesc de altfel, de înțelepciune și de înțelegere majoră a condiției umane.

Ca și în primele două cărți realizate până acum: „Arc peste timp” (2010) și „Din freământul vieții” (2012), acest intelectual, formator cultural și în cele din urmă poet, nu cedează și își continuă și prin prezentul volum, demersul susținut, pe care și l-a asumat în momentul când a purces la greul, dar frumosul travaliu al creației literare.

Personal am considerat și consider în continuare, că înainte de orice altceva, cea mai importantă calitate a unei opere literare este mesajul pe care aceasta îl sugerează sau îl evidențiază, și îl transmite, lucru

pe care în poeziile sale, Paul Nenciu, îl face cu convingere, sinceritate și tenacitate.

Domnia sa, prin felul în care scrie în acest volum, nu face artă pentru artă, constituindu-se un mesager foarte vocal și un mărturisitor sincer, rostul creației sale fiind bine ținut, adânc determinat, și care are drept scop inocularea în mintea și în sufletul cititorului a unor sentimente și principii majore de viață, precum patriotismul, iubirea de glia strămoșească, venerația față de valorile create de înaintași, cinstea, omenia și a tot ceea ce înseamnă dragoste de adevăr și frumos...

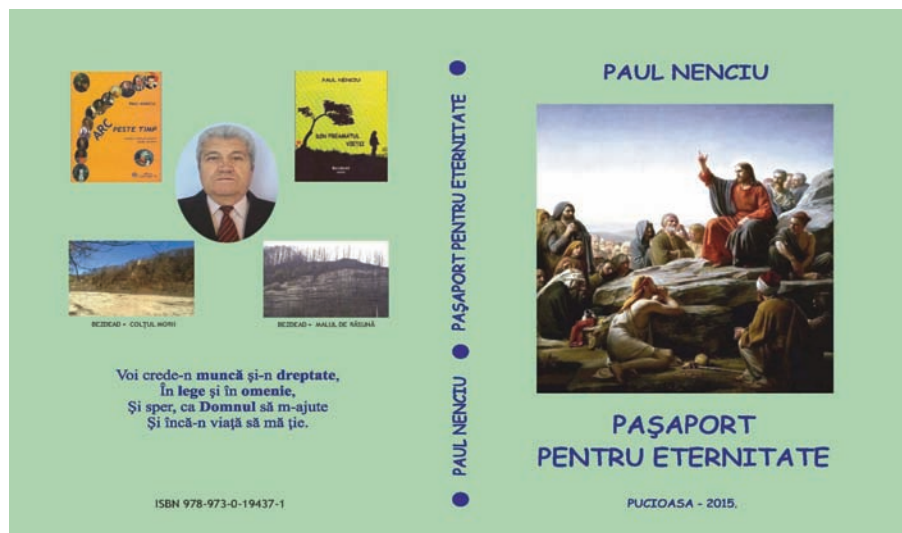
Multe din poemele din această carte, autorul ca mărturisitor, le dedică frumoaselor și pitoreștilor meleaguri natale, oamenilor dragi și apropiați, profesiei sale (de dascăl cu „D” mare, cum spune undeva, chiar autorul), trăirilor cotidiene, firești și pașnice și tuturor, celor în mijlocul cărora a trăit și încă mai trăiește.

Autorul este un un extrovertit ce își etalează cu nonșalanță gândurile, amintirile, visele, tristețile, bucuriile și speranțele, cu un ton natural și degajat, fără a friza ridicolul sau un sentimentalism exagerat. De remarcat și faptul că o mare parte din cele peste o sută treizeci de poeme din carte, sunt adevărate manifeste socio-politice ce radiografiază atent și obiectiv fenomene, caractere umane și evenimente ce au avut loc până și după '89 și care au marcat și au afectat în mod negativ și în profunzime societatea, neamul și țara noastră.

În poemele din această carte își exprimă durerea și revolta față de aspectele amintite, dar și speranța într-o schimbare în mai bine.

Nu poate fi trecută cu vederea nici latura metafizică, a credinței în Dumnezeu, care-și găsește aici un spațiu important. Conștient de iminența morții, autorul, „trece în revistă” (cum tot el remarcă), cu seninătate și fără temeri aspecte și etape de viață parcurse, fie ele bune sau rele, pregătindu-se moral, și împăcat cu sine însăși, pentru trecerea ireversibilă în Lumea de Dincolo, eternă, misterioasă și necunoscută.

În ceea ce privește prozodia, mecanica scriiturii, metodele stilistice de exprimare utilizate sunt simple, nesofisticate. Paul Nenciu, folosind cu ușurință dulcele vers în stil clasic, recurge la modul direct,

penetrant, nemetaforic, pentru că așa cum spuneam, la el scopul primordial este mesajul pe care-l transmite. Astfel abordând tonuri baladești, pas-telante și pamfletare reușește pe deplin, în demersul său, de a se face ușor de citit, și de asimilat și de a comunica cu brio ceea ce și-a propus să transmită cititorului.

Și în finalul scurtului meu logos nu pot trece cu vederea, că această carte, (ca de altfel și cea precedentă), a putut vedea

lumina tiparului cu sprijinul financiar, generos și dezinteresat al Consiliului Director al C.A.R.P. „Speranța” din Pucioasa, al cărui lider este domnul Dragomir Diaconescu, și cu implicarea benefică a scriitorului și omului de carte Ion Bratu.

Notez că nu am recurs la inserarea, în textul meu, a unor exemple (titluri, strofe, versuri), din cuprinsul cărții, pentru a lăsa șansa, prezumtivului cititor, de a descoperi personal cele afirmate

de mine mai sus, invitându-l să parcurgă cu atenție cuprinsul cărții, pagină cu pagină.

Lectură plăcută și... AVE!

Concurs literar „Tezaurul toamnei”

I.I.V.

În cadrul proiectului național „Săptămâna Educației Globale” pe data de 20 noiembrie 2015 s-a desfășurat la Școala Gimnazială „Profesor Paul Bănică” din Târgoviște un amplu și spectaculos program, cultural artistic, sugestiv intitulat „Tezaurul toamnei. Tradiții de ieri, obiceiuri de azi”.

Acțiunea a avut în cuprinderea ei și un Concurs de Creație Literară la care au participat elevi-condeieri din șaisprezece unități școlare, din județul Dâmbovița, câștigătorilor oferindu-li-se diplome și premii în cărți. Concursul a fost coordonat de către profesorii Iuga Anca, Costea Nela și Costache Violeta. Au jurizat poetul Ion Iancu Vale, profesorii Iuga Anca, Burducea Mădălina și Urucu Mariana. (Lista cu premianții concursului literar va fi inserată în nr. viitor)

Au fost prezenți la această mega festivitate culturală, de divertisment și caritabilă un foarte numeros public format din elevi și părinții lor, artiști, oameni de cultură, profesori și notabilități didactice precum profesor Sorin Ion - inspector general școlar, sau profesor Luminița Popescu - inspector școlar, și mulți, mulți alți spectatori.

Pe data de 22 decembrie 2015, în urma unor grele suferințe, a încetat din viață, la vârsta de 77 de ani, valorosul scriitor Gheorghe Palel, din București.

Om de o impecabilă ținută morală, generos, loial și de o rară bunătate, a lăsat un gol imens în sufletul celor din minunata sa familie, dar și a multilor prieteni ce ia avut.

Încă de la apariția revistei „Climate literare”, poetul și prozatorul Gheorghe Palel ia fost un colaborator și un susținător activ și dezinteresat, dispariția lui însemnând o irecuperabilă pierdere pentru aceasta.

Noi colegii săi de breaslă și zbor îi vom purta o amintire și o și o nestinsă venerație.

Dumnezeu să te odihnească în pace Domnu' Palel!

Redacția

Aho, Aho... *copii și frați!*

Mariana Mihuț

Mariana Mihuț

